Контрольный экземпляр

МАССАВА—КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИКЕ!

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАРЦА БЕЛГАЛДОАККХАРГДА ВАЙ ЕР ДИ!

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 16 апрель, 1977 шу. • № 46 (5713). • Мах 2 кеп.

Къахьегама цIей

Сийлахьа болам

1919 шу. Интервентащцей белогвардейцащцей латаш я Советски Республика. 3 апреле болхлойи цIеча эскархойи депутатий Московски Совета пленума заседане Советски Республика арахьареи чухьареи хьал дувцаш доклад еш В. И. Ленина белгалдаьккхар транспорт лелаяра этта хала хьал. «Сенца гIо де йиш я вай транспорта, яха хаттар уттаде деза болхлоша шоашта хьалхашка хIара дийнахьа — яьхад В. И. Ленина. (Бизза гуллам, т. 38, оагI. 249).

Московско-Казански машиннаькъа Москва-Сортировочная яхача депо коммунисташа дог раьза долаш тIаийцар ленински тIахьехам. Колчак воха-валцца хIара шоаттдийнахьа боагIачул дукхагIен мах боацаши болх бе лаьрхIар цар. 1919 шера 12 апреле болхлоша тоа а яь цу дийнахье а тIем тIа дIаяхийтар кхоъ паровоз. Иштта хьахулаш латтар болхлой класса викалий революционни творчестве кердача тайпара, коммунистически хьисапе къахьегилга.

Цу хана денз дуккха шераш дIаихад. Бакъда хIанз а сийлен традицех апреле, В. И. Ленин ваь ди хьатIакхоачаш, вайцига Ерригсоюзни коммунистически субботник хул. ТIехьарча бархI «цIеча шоаттдено» 1 миллиард 600 миллиони сом деннад мехка. Сенах дIадохийт из тахан?

СССР Госплана хоамах, 877,5 миллион сом кхы тIа а унахцIено лораяра хьакъоастадаьд. Мехка тайп-тайпарча йистошка берий больницаши санатореши хьалъяьй. ИттлагIа пятилетка чаккйоалаш Москва болх бе йолалургья шиъ йоккха Iилман центр — онкологически кардиологически. Киеве — педиатре, гинекологе, акушерства Iилма - тохкама института клинически больница. Хьалъеш латт Сийлахь - боккхача Даймехка тIема инвалидашта йола госпиталаш, къабеннача нахаи пенсионераштеи дола цIенош...

421,3 миллион сом дIадахийтад школаш, берий садаши ясляши, дворецаши пионерий цIеноши хьалдаре. РСФСР-е, масала, коммунистически субботникаш ярах хьахинначох 126 эзар дешерхочо лаьрхIа школаш хьалъяьй. Укх дешара шера кердача школашка даьхкар Казахстана дуккхача совхозий болхлой бераш, Аркалыке хьалъяь йоалаш латт профессионально - технически училища комплекс... Профтехучилищаш, техникумаш, царца общежитеш а хьалъяра субботникаш ярах даьккха 179,3 миллион сом хьакъоастадаьд.

Укх шера а мехка чIоагIа хьаллаьцад «цIе шоаттди». Москвера хьалха латтача предприятей болам, — 16 апреле лакха эффективность йолаш, тIехдика продукци арахецаш бе болх, коммунистически субботник иттлогIача пятилетка шоллагIча шера дерригача балха деношта хьокхам луш хилийта, Ленинграда, Киева, Минска, Тбилисе, Вильнюса, Ташкента, Свердловска, Красноярска, кхыча городий предприятешкеи организацешкеи чIоагIа хьаллаьцаб, цу къахьегама цIей доллача дийнахьа хинна пайда иттлагIча пятилетка фонде дIачугIоргба.

(АПН).

БЕРРИГНЕША ДАКЪА А ЛОАЦАШ...

1919 шера апрель бетта Москва - Сортировочная — Рязанская депо даь. Владимир Ильич Ленина Сийлахь-йоккха почин аьнна, вай мехка исторе чухьа эггара хьалхара коммунистически субботник хиннача хана денз 58 шу даьннад. Массови субботникаш Владимир Ильич Ленина тIаэцар къахьегамца коммунистически гIулакх хилара зIиргаш санна.

Тахан вайна гуш да Советски Союза Коммунистически парте кулгалца, къахьегамхой дуккхача миллионий низаша В. И. Ленина вай коммунистически къахьегам котбаларга кхоачаргда аьнна гаьнна хьалха хургдар ховш дола дешаш вахаре кхоачашхулаш латташ долга.

Нохч - ГIалгIайчен итташ эзараш бола къахьегамхой коммунистически хьисапе болх бара боламе дакъа лоацаш ба. Цар тIагIертта дIахьо кхухь Сийлахь-йоккхача почино дIайолаяь традицеш.

Белгтала да В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 107 шу дизарах Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизарах хетадеш дола ер Коммунистически субботник иттлагIча пятилеткана хьадда дола декхараш белгалдаьхача КПСС XXV съезда исторически решенеша цIаккха ца хиннача тайпара къахьегамхой политически балхси хьинар айдаьча хьалашка чакхдоаккхаш долга.

Нагахьа санна Нохч - ГIалгIайчене сбахка коммунистически субботнике 586 эзар сага дакъа а лоацаш хьаьнь продукци 1 миллион 456 эзар сома маьхеи пятилетка фонде дIачуденна ахча 381 эзар соми хиннадале тахан ленински субботнике дакъа лоацаргда 590 эзар гаргга, болча промышленни предприятешкарча, гIишлон организацешкарча, юрта боахамерча къахьегамхоша, юкъаробразовательни школай дешархоша, дешара заведеней студенташа.

Республика къахьегамхой чIоагIа бIубенна ба тахан тIагIертта болх бара, къахьегама овсарле лакха йолаш, тIехдика продукци арахецаш къахьегара. Хетаргахьа, тахан арахецаргья 3 миллион сомал совгIа продукци, пятилетка фонде дIачулургда 390 эзар сомал совгIа ахча.

Ленински субботнике араваргва СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химзаводера кхо эзар гаргга вола саг. Эггара лакхагIа йола выработка яла лаьрхIад цар.

Грозненски швейни производствени объединене коллективо 100 эзар сома маьха продукци йохкаргья. кходаьча кIадаех 10 эзар издели арахецаргья, пятилетка фонде 4 эзар сом ахча дIа а луш.

Октябрьски революце орден лелаеча «Красный молот» заводо цIеча шоаттдийнахьа 4 эзар сома маьха продукци йохка а цига даьккха деррига ахча фонда юкъедахийта а лаьрхIад.

Тахан болх бе араваргва Ленина орден лелаеча Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделенера 14 эзар болхло. хIаьта царех 4 эзар — шоай балха моттигашка. Кахарча пятилетка фонде дIачулургда 12,5 эзар сом ахча. Тахан вIашагI а елла дIайохийтаргья планал совгIа кийчъяьча цистернех латтен мехкдаьттапродукташ чуйолен бIарчча состав.

Ленинске субботнике дакъа лоацаргда 212 эзар горожанаша (1976 шера хиннар 211 эзар волча), цу даькъе 47 эзарне — шоай балха моттигашка.

Пятилетка фонде Iодилла лерхI 127,2 эзар сом алапи, дIадахача шера хиннар 126,3 эзар сом долча метте.

Дуккхачар зийна хила тарлу шоаш цхьа иттех ди хьалха 16 апреле чотагIа къахьегаш хиннилга.

Продукци арахецарал совгIа тахан дукха балхаш чакхдоахаргда городаш, райцентраш, нах баха моттигаш, предприятеш, цехаш, фермаш, бригадаш, республика кхыйола участкаш тоаяь хозъеш.

16 апрелах рекорди ди де, кхоьйча бедалах пайда эпаш къахьега — из тайпара декхар хьалхашка оттадаьд шоашта республика производствени предприятей, организацей, гIишлоний, колхозийн совхозийн дуккхача коллективаша.

Иштта, масала, Шелковской районе соахка субботнике хилар 15982 саг, тIаккха тахан— 16500 хургва.

Нах тIаккхетаргба колхозашкеи совхозашкеи къахьегарех хинна ца Iеш бахача нахацара барех а — цIенноаной, пенсионераш нах баха моттигаш, эггара хьалха райцентраш а йолаш, тоаеш хозъеш хургба.

Къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккхарца алапи алсамдаккха лерхI. Иштта, «Бурунный» совхозе комсий бешамашкара шпалера хьалъеххара шерра балха моттиг кийчъяьй. ХIаьта кхыча колхозашкеи совхозашкеи кийчо яьй хьайбашта Iийне латтара кхоаленаш хьалъяра, хий доаха гIувнаш цIенъяра, кхыдараш.

Укх шера бIаьсти дикка шерлуш латт Надтеречни района совхозий комсий бешамаш Тахан цига къахьега араваргва 3 эзар гаргга саг. «Новогорский» совхозо 50 гектара тIа керда комсаш дIайогIа лаьрхIад укх шера. Цох кхоалагIа долча даькъа тIа тахан дIайогIаргья комсаш. Кхыча боахамашка комсаш хьалъеххаш, бешамашка хий дуллаш, кхыдола балхаш деш хургба. Къахьегама цIей белгалдоаккхаш хургья еррига район.

КПСС XXV съезда решенеша дегаш айдаь болча Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша деррига советски халкъа санна партен халкъен цхьоагIо йохаргйоацаш йолга дIагойтаргда тахан, иттлагIча пятилетка плани декхараши кхоачашдара дикка дакъа юкъе а хьош.

С. СИНЕЛЬНИКОВ,
коммунистически субботника кийчо яра чакхдаккхарах йолча республикански штаба начальника заместитель.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАРГДА

В. И. Ленин ваь 107 шу дуза ди дикача толамаша белгалдаккха лаьрхIад Сунженски района «Заветы Ильича» яхача колхоза къахьегамхоша. Коммунистически субботник долча дийнахьа колхоза кхашка, фермашка, кхашкарча станий, кхыча производствени участкай территореш цIенъеш, хозъеш къахьегаш хургва 100 совгIа саг. Цу гIулакхa лаьрхIа план оттаяьй колхоза парткомо юрта совета исполкомаца цхьана.

Алхасте 200 га дIайогIаргья, царна кIира тохаргья, фермашта гонахьарча карташта кIир тохаргья. Контора хьалхашка зизаш дIадогIаргда. Уж балхаш деш колхоза контора, юртарча культурни учреждений болхлой хургба. ХIаьта механизатораш цу дийнахьа бIаьстан юххье доакъара лаьрххIа дIайийнача культураштa культиваци еш, хьажкIаш, кхыйола культураш дIаювш хургба.

Субботник долча дийнахьа цар доакхаргда 300 сом. Из ахча иттлагIча пятилетка фонде дIачулургда.

С. АЛИХАНОВ.

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически заводе къаьстта дика къахьегаши массаза технологически режим ниййса лелаешн хиларца белгалбаьнна дукха болхлой ба. «ХIара балха денна — дикала Знак» яха инициатива дIайолаяьраш шоаш хиларах тарра тIагIертта къовсам лоаттабу цар арахеца продукци, деррига производствени технико-экономически хьокхамаш дикен тIехдикен долаш Октябра 60 шу дузача цIейна сийленца накъабахара. Цу даькъе яьржача яхье хьалха а латташ шоай новкъосташта хьокхам телачарех цаI ва аппаратчик, коммунист Мазаев Iаьла Эдельханович. Шин опыт дог раьза долаш дIа а луш шин профессех дукха болхлой кийчбаьб Iаьлас. Иштта волча пунна № 16 йолча цехерча болхлошта юкъе хьалхарчарца «Коммунистически къахьегама ударник» яха сийлен цIи елар.

Шийна тIабилла моллагIбола болх даим бизза кхоачаш а беш, по доаха башха-дика къахьегама толамаш дуккхача совгIаташца белгалдаьхад. Цунна еннай Ленински юбилейни медаль. Къахьегама Шеча Байракха орден, итташ сийлен грамоташ. Мазаев Iаьла Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дизара сийна яьржача социалистически яхье хадданза хьалхалатташ ва.

СУРТА ТIА: аппаратчик I. Мазаев болх беш ва.

И. ПЛИЕВА сурт.

БIАЬСТИ—КХАШКА

Колхозийи совхозийи кхашка сихбенна балхаш деш ба укх деношка республика юрта боахама къахьегамхой. Юбилейни шера боккха хьувкъам чубара дика лард а йоллаш, бIаьсти юв хIамаш сихагIа дIае гIерт уж.

Республика бIарчча хьайицача, 1977 шера 11 апрель тIакхоачаш 67 эзар гектара тIа дIайийнай бIаьсти юв культураш, е планах 37 процент.

Ах совгIа долча лаьтташка уж тайпа культураш дIайийна баьннаб Ачхой - Мартановски, Наурски, Шалински районашка.

Шекара свеклаш дIаера план кхоачашъяьй Ачхой-Мартановски, Грозненски, Гудермесски, Малгобекски, Шалински районий механизатораша. ХIаьта республика бIарчча хьайицача, из культура дIаера план кхоачашъяьй 94 процент.

ДIадувш да генараш а. Из культура дIайийнай 5,5 эзар гектара тIа. Генараш дIадера тIехьадус Грозненски, Гудермесски, Малгобекски, Сунженски, Урус-Мартановски районий боахамаш.

Балхаш сихдаьд баьцадаараш леладераша а. ХIанале а 6,6 эзар гектара тIа дIадийнад баьцадаараш, е планах 52 процент.

Яхье хьалхалатт Ачхой-Мартановски района баьцадаараш леладераш. Цар план кхоачашъяьй 74 процент. Сунженски района — 55 процент, Шалински района — 61 процент, Грозненски района — 40 процент.

Республика юрташкара механизатораш хьинаре къахьегарца накъабаха гIерт деррига ча халкъа цIейна — ЦхьоалагIча Майна.

МАССАНЕ А ЮКЪАРЧА ГIУЛАКХA

В. И. Ленин ваь 107 шун Сийлахь-боккхача Октябра 60 шун дизара сийна коммунистически субботник дIадахьара москвичаша даь кхайкарал дег тIара къоабал а даь, 16 апрель къахьегама овсарле эггара лакхагIа йола ди де лаьрхIад Автотранспортни комбината коллективо.

Субботнике дакъа лоацаш хургва 438 саг, царех 340 саг шин балха моттиге а волаш. Бисараш комбината коа-карта лостам беш а гаьнаши, кIоттаргаши, зизаши дIадогIаш а болх беш хургба Автотранспортникаша декхар оттадаьд цу дийнахьа ялх эзар тонн халкъа боахама мухь дIа-хьа бахьа, 78 эзар тонно-километр кхоачашъе. ерригаш а лине тIа яргья 150 автомашина, ворхI автомашинана ремонт а технически гIулакх а дергда.

Балхах боала валови пайда пхи эзар сомага кхоачабеи цунах 1200 сом пхе шера фонде дален лерхI цар.

«Знак Почета» яха орденаш лелаеча шоферий Амирханов Абу-ТIахIирен Суркундаев Могеи бригадаша дош деннад цу денна йола норма 115 процентал кIезигагIа йоацаш кхоачашъе.

* * *

ИттлагIча пхе шера шоллагIа шу дика дIадоладаьд культура министерствана чуйоагIача ремонтно-производствени комбината болхлоша. Хьалхарча квартала йола производствени план 110 процентн продукцена реализаци яр 109 процентн кхоачашъяьй цу коллективо. ДIадахача шера цу ханага диллача къахьегама овсарле 10 процент дегIаенай.

ЦхьоалагIча Мая а, Октябра 60 шу дизара а сийна йоаржаьяча социалистически яхье хьалха латт «ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача девизах къахьегаш йола коммуниста В. А. Керимова бригада.

Комбината коллективо геттара раьза хиена тIаийцад В. И. Ленина 107 шу Сийлахьча Октябра 60 шу дизара сийна 16 апреле коммунистически субботник дара баь кхайкам.

Тахан 40 саго шоай балха моттигашка къахьегаргда, хIаьта вожаш лостам беча хургба.

Субботнике баьхкараша кийчдергда ши эзар сома маьха 150 моттиг йола театральни гIантдаш, пятилетка фонде лургда 206 сом. 80 кубически метр хьу нийсъяь дIаоттаергья, комбината 4 эзар квадратни метр йолча территоре тIа лостам бергба, агрегаташ тоаергья.

* * *

Хьинар айденна къахьегаш ба укх деношка № 4 йолча Горбыткомбината болхлой.

Республика кхыча къахьегамхоша санна «цIе шоатта» эггара лакхарча толамашца белгалдаккхара тIаерзаяьй цар шоай уйла. Субботнике дакъа лоацаргда 275 саго. 250 саго шоай балха моттигашка 2700 сома маьха валови продукци арахецаргья. Цу ахчах кхоалагIа дакъа пхе шера фонде лургда.

* * *

«Дагсельэлектросетьстрой» треста № 66 йолча механизировании колонна болхлой коллективо къоабалбир Ерригсоюзни субботник 16 апреле дIадахьара москвичаша дIаболабаь болам. 173 саг араваргва субботнике. 94 саго шоай балха моттигаш хьалоацаргья, 79 болхлочо шоай предприяте территори цIенъеш хозьергья, «цIе шоатта» дIахьош паIи-ахи километр электропередача лини юллаьргья, шиъ подстанци оттаергья. Цу балхий мах 4645 сом ба. Алапе чотах пхе шера фонде 400 сом дала дош деннад цар.

* * *

Ерригсоюзни коммунистически субботника тIехдика кийчо яьй гIишлой материалаш арахецача № 2 йолча Грозненски комбината «инженерно-технически болхлошен гIулакхерча нахен. Субботнике араваргва 863 саг. Шоай болх беш 438 саг хургва. 24 эзар сома маьха товарни продукци лургья, пхе шера фонде 300 сом дулларгда.

— Тха болхлоша дош деннад ленински субботник дIахьоча хIаране къахьегама овсарле пхе сома маьха лакхъе, — йоах завкома председатела В. П. Баталова.

Производства хьалхле лелаеча выставщикаша Висистаев Ширванеи Катаев Бадруддинеи дош деннад цу денна йола задани 125 процентал кIезигагIа йоацаш кхоачашъе. ХIаьта Р. И. Антоновас кулгалдеча № 3 йолча цеха коллективо сменни норма 115 процент кхоачашъе лерхI.

* * *

Ленински субботник дика чакхдаккхара кийчбеннаб «Грозгипросельхозстрой» института болхлой.

Къахьегама цIейх дакъа лоацаргда 420 саго. Царех дукхагIа бараш шоай балха моттигаш тIа хургба. Гудермесски района «Терек» яхача совхоза лаьрхIа йола боахамий юкъара хьайбай комплекс яра проект чакхйоаккхилга дIахо хьоргда цар. Иштта болх бергба Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхозе 1200 бетташ бола етт чулаттаргболча комплекса проекта тIа а. Института гонахьа дIайогIаргья 150 га, лостам бергба Гудермесски улица тIа а.

Ф. МАЯКОВСКИЙ.

КОМСОМОЛ— ПАРТЕ ТЕШАМЕ ГIОНЧА

Л. И. БРЕЖНЕВНА КОМСОМОЛЬСКИ БИЛЕТИ ВЛКСМ СИЙЛЕН ЗНАКИ ТОРЖЕСТВЕННО ДIАЯЛАР

14 апреле Кремле КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежневна торжественно дIаделар № 1 йола комсомольски билети Ленински комсомола доккхагIа дола совгIати — ВЛКСМ Дошо Сийлен знак. Л. И. Брежневна из совгIат деннад комсомолан дунен халкъашта юкъерча кагирхой боламаи хьалхашка доккхий хIамаш карагIдувларах, комсомолец советски кагирхойи ленински хьисапе йоахо ярах.

Комсомольски билети ВЛКСМ Сийлен знаки Леонид Ильич Брежневна дIаелар ВЛКСМ хьалхарча секретара Е. М. Тяжельникова. Уж дIалуш Е. М. Тяжельникова аьлар:

Нов. Е. М. Тяжельникова даь къамаьл

Веза Леонид Ильич!

Комсомоло, советски кагирхоша массане дег тIара къоабал а бу чIоагIа хьал а лоац КПСС ленински никъ. Ленински хьаькъала сийлахь - доккха хьинар, ленински дог детталалар дах парте гIулакхашкеи цунна карагIдувларашкеи, цун Центральни Комитета, КПСС ЦК Политбюро творчески гIулакхашка. Хьо, веза Леонид Ильич, партен халкъен бакъвола кулгалхо ва.

Хьа турпала вахар, Леонид Ильич, комсомольцаштеи кагирхоштеи коммунизма тешаме гIулакх дара къаьгта а дегаш урауттадеш дола а масал да. Парте тешаме воI, цун сийлахь-воккха къахьегамхо а денал дола салте а, Хьо массаза халагIа йолча моттиге хиннав: хьалхарча пятилетка машарерча фронташка, Сийлахь-боккхача Дай - мехка тIема алан фронташка, целина легендарни фронташка. Тахан Хьо керте латт эггара лоархIамегIча, эггара бехктокхамегIча, эггара сийлахьча фронта — коммунизман дунен тIарча машаран тIехьарча къовсама.

Геттара кIоарга иийдейни тешам, большевистски лоIам, организаторски талант, Iалаьмате доккха хьинар долаш, Iымерза, дог цIена, Iалаьмате чIоагIа нах дукха безаш, курал - сонтал йоацаш хилар бахьанце парте, халкъо, Ленински комсомоло геттара чIоагIа сий деш, дукха везаш а лоархIаш а ва Хьо.

Хьай комсомольски билет Iа хьанийцад В. И. Ленин дийна волча хана. Оаха доккхал ду комсомол Хьона йоккха школа хиларах, цига Iа Iомаяь коммунизм, кхийттав вахара, классови къовсама, керда общество хьалъяра чоалханеча Iилмах, революционни оамал чIоагIъяьй.

Комсомольцагара - чоновцагара КПСС ЦК Генеральни секретарага, кхувш воагIача болхлочунгара — вай заман воккхагIволча политически паччахьалкхени деятелага, курсантагара Советски Союза Маршалага кхаччалца — иштта ба Хьа вахара никъ.

Дега йIовхалга, дог кIаьд ца даларга, хьинарген оптимизмаген диллача Хьо тахан а комсомолец волаш вус.

Шин къамаьл чакхдоалаш Е. М. Тяжельникова аьлар:

Мукъа ба сона, Хьона, Политбюрона, КПСС Центральни Комитета, коммунистически партена, советски халкъа Октябра революционни байракха, Ленина васкеташта, парте гIулакхa Ленински комсомоли советски кагирхойи даим мутIахьа хургхиларах тешам бала. КПСС тешаме гIонча а денале резерв а йола Ленински комсомол кийча я парте тIадилла моллагIа а гIулакх, Даьхен моллагIа а приказ кхоачашде., Ленински комсомоло, советски кагирхоша шоай деррига низаш, хьинаре къахьегам, лоIам а кхоллам а дIалургба КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра, коммунизми дунен тIа машари хилийтара тIехьа лоаттабеча къовсама.

Комсомольски билети Ленински комсомола Сийлен знаки хьаэцаш Л. И. Брежнева аьлар:

Нов. Л. И. Брежнева даь къамаьл

Хьамсара Евгений Михайлович!

Деза новкъостий!

Дог тохаденна волаш а доккха баркал оалаш а хьаэц аз сай цIерагIа хьаяздаь Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза № 1 йола членски билети Ленински комсомола Дошо Сийлен знаки.

Сона, ткъоалагIча шерашкарча комсомольца, ер торжественни акт къаьстта дог тохадолийташ я. Цо дукха хIамаш дагадохийт вай сийлахь - боккхача мехка анаюхе социализм хьагучайоалаш лаьттача цу гаьнарча, хIаьта хIанз легендарни хIана дац аьнна долча шерех.

Цхьабакъда, кхетадеш махиллара, дувцар сона дагадоагIарех дац.

Вай ленински партии комсомоли вIаши ювзаш дола бувзамаш цIаккха а дохаргдоацаш хилара символ лерхI аз сайна денна совгIат. Вай кагирхоша шин баьчча а хьехархо а хилара тарра парте сий дар, уж вай социалистически Даьхенна, коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхача гIулакха мутIахьа хилар гу сона цох.

Комсомол массаза хила а хиннай. хIаьта со тешаш ва, даим хург а я халкъа чоаза тIехьа, вай сийдда идеалаш вахаре кхоачашъяра тIехьа лоаттабеча къовсама парте тешаме гIончен ког гIортолгеи.

Вай ханара комсомол — из коммунизм хьалъяра хьинар дола, денал дола доакъошхо. ТIах аьннеи инициатива гойташи болх бу комсомольцаша КамАЗе а БАМе а, вай ханарча итташ а бIаьш а кхыйолча сийлахь - йоккхачеи зIамигачеи предприятешка, гIишлонашка, вай колхозийи совхозийи шерача аренашка. Комсомольций къахьегама коталонехи починехи дийца варгвац.

Комсомоло, вай башха - дикача советски кагирхоша доккха дакъа юкъехкхухь советски культура, вай социалистически Iилмен искусствои дегIакхувлача, кердача ноахалашта кхетам луча, халкъа унахцIено лораеча. Цар юкъехьош дола дакъа дукхагIча даькъе белгалдоал кердадар лехарца, кагирхой хьинарца. Цун лоархIам баь вала хала да.

Мукъаба сона, новкъостий, сай цIерагIа, ЦК Политбюро цIерагIа комсомолои комсомольцашеи шоай ленински байракх массаза сий долаш лелаергхиларах, парте гIулакхa уж даим мутIахьа хургхиларах, хьаькъалца а дегаца а, шоай гIулакхашца мутIахьа хургхиларах тешилга дIакхайкаде. Мукъаба сона, сийлахьча юбилейна — Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара — вай боахама а культура а массе доакъошка, дукха езача Даьхен оборона чIоагIъеча, коммунизма тIехьа вай лоаттабеча къовсама массе а фронташка вай мехка комсомольцаш кердача коталонашца накъабахар ловш ловца баккха!

Баркал шоана, деза доттагIий!

* * *

Леонид Ильич Брежнев дег тIара даькъала вийцар производстве хьалхалаттараша Голубева Валентинас — Ивановски камвольни комбината ткачихас, Антипова Антонинас — Братцевски птицефабрика коз тIара оалхазараш леладечо, ленинградски студента Карпов Анатоле — шахматех волча дунен чемпионо, Климук Петра — СССР летчика-космонавта, Советски Союза шозза Турпала, Носов Владимира — ЗИЛ-а ВЛКСМ комитета секретара, Кондратова Любовас — московски школа йоккхагIйолча пионервожате, ВЛКСМ ЦК секретарашеи бюро членашеи.

(ТАСС).

ЦХЬАН МУГIАРЕ А ЭТТА—МАССАНЕ А ЛЕРХIАЧУНГА!

1977 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА КВАРТАЛЕ КЪИЛБАСЕДА-КАВКАЗА ВЕЖАРАШХА ЙОЛЧА АВТОНОМНИ РЕСПУБЛИКАШТА ЮКЪЕ ЛЕЛАЯЬЧА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬА ИТОГАШ ЯЬЙ

Вежарашка йолча Къилбаседа-Кавказерча Дагестански, Черсий-Балкхарой, Къилбаседа-ХIирий, Нохч-ГIалгIайчен автономни республикай къахьегамхошта юкъе дуккхача хана дениз дика гIулакх а хинна дIаэттад социалистически яхь лелаелга. Пятилетка хьалхарча шера республикашкарча къахьегамхоша доккхий социалистически декхараш тIа а ийца, уж мишта кхоачашду хьожаш хан-ханнахьа итогаш яьй, дикагIйола опыт дIа-хьа а луш шоайла новкъостал даьд. Иштта барта болаш, шоайла новкъостал деш къахьегарах республикаш экономически а социальни а дегIайоалаяра даьке хьалхашка датта декхараш толамца кхоачашдир.

Автономни республикай заводашка, фабрикашка, колхозашка, совхозашка, гIишлошъеча организацешка итогаш яьй хьинаре къа а хьегаш укх юбилейни шера цхьоалагIча квартале даьхача къахьегама толамий.

ДикагIйола опыт шерра йоаржаяра де дезараш белгалдаьхад, къаьст-къаьстача участкай балха тIа нийсалу кхоачамбоацараш дIа а доахаш толамца кхоачашъе лаьрхIад юбилейни шера планаши тIайийца социалистически декхараши.

ДIахо кепатох цхьоалагIча квартале яхье яьннача вежарашха йолча республикаша даьхача къахьегама толамий итогаш.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Ерригача вежарашха йолча республикашкарча промышленни предприятей коллективаша дикка тIеххоачашъяьй продукци маьхала яккхара хьалхарча квартала план, 1976 шера хьалхарча шера арахийцачул дукхагIа продукци арахийцай укх шера цу юкъа.

Массе а тайпара промышленни продукци арахецара цхьоалагIча квартала план кхоачашъяьй ерригача республикаша.

Мехкага планал совгIа дIакхаьчар дукха мехкдаьтта, электроэнерги, металл, машинаш, оборудовани, кхачан продукци, халкъа эша тайп-тайпара товараш.

Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьттахоша планал совгIа даьккхар 43 эзар тонн мехкдаьттей кхо миллион кубически метр гази.

Хьинар кхо ца деш къахьийгад яхье яьннача республикай промышленни предприятей коллективаша производства эффективность лакхъяран беррига болх тоабарап.

Цудухьа яхье яьннача ерригача республикай промышленни предприятешка 1976 шера хьалхарча квартале хинначул лакхъеннай къахьегама овсарле, хIаьта а Къилбаседа-ХIирийн Черсий-Балкхаройн АССР къахьегама овсарле лакхъяра задани кхоачашъяьяц.

Юбилейни шера хIара ди хьинарерча къахьегамца белгалдаккхара. тIехьаюсаш цхьаккха предприяти ца хилийтара шерра социалистически яхь йоаржаяьча къахьегамхоша укх шера хьалхарча квартале дикка кIезигагIа хилийтар паччахьалкхен план кхоачаш ца яь предприятеш.

Нохч-ГIалгIай республике тIехьаюсаш 5 предприяти мара яц, хIаьта вай лоалахой ерригача предприятей боарамга диллача тIехьаюсараш дукхагIа я.

Ерригача республикай заводашка, фабрикашка, промыслашка духхьал хьалхарча квартале даьха къахьегама толамаш чIоагIдарал совгIа уж кхы а дикагIа хилийтара, деррига технико-экономически хьокхамаш тоадара, тIайийца декхараш толамца кхоачаш а деш. Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача денна сийленца накъабахара белгалъяьхай организационно-технически мероприятеш.

1977 ШЕРА ЦХЬОАЛАГIЧА КВАРТАЛА ПЛАН ПРОМЫШЛЕННОСТО КХОАЧАШЪЯР (проценташца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къилбаседа ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Продукци маьхала яккхара план кхоачашъяр	101,4	101,6	102,0	102,0
Продукци маьхала яккхар 1976 шераца нийсдича	102,1	105,3	103.5	109,9
Къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяр	100,3	99,3	99.1	101,6
Къахьегама овсарле дегIаяр 1976 шера хьалхарча кварталаца нийсдича	100,9	102	100.7	107
Ерригача промышленни предприятеша	130	145	133	202
Царех 1977 шера хьалхарча квартале продукци маьхала яккхара план кхоачаш ца яьраш	5	11	11	23

КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯР

Пятилетка шоллагIча шера дIаяхача квартале вежарашха йолча республикаша хьалъяьй производственни объекташ, наха чубаха цIеной, школаш, больницаш, поликлиникаш, берий бешамаш, культурно-бытови гIулакхашта лаьрхIа кхыйола объекташ.

Нохч-ГIалгIайчен гIишлошъеча организацеша эксплуатаце дIаденнад 34,3 эзар квадратни метр наха чубаха цIеной, уж дикка дукхагIа да планагIа лаьрхIачул.

Нохч-ГIалгIайн Къилбаседа-ХIирийн АССР подрядни организацеша толамца кхоачашъяьй квартала план.

Цхьабакъда, хьалха дIаяхача хана санна гIишлош хьалъеча хIанз а тIехьа кхоачамбоацараш да. Дукха я хьалъяьялайза йола гIишлош, телхаю объекташ эксплуатаце дIаяллара графикаш, цхьаьраш эксплуатаце дIател цхьадола кхоачамбоацараш а долаш.

Вай республикера лоархIаме объекташ драмтеатр, Грознера быта цIа, гостиница, Къаьзан Iам тIара тренировочни база, цхьайола хьайбай комплексаш, кхыйола объекташ хьалъечара балхаш эсала даьд. Иштта да лоалахарча республикашкара гIулакхаш а.

ХIара подрядни гIишлошъеча организаце сийлен декхар да халкъбоахама планагIа лаьрхIа йола объекташ шийханнахьа эксплуатаце дIаялари тIайийца социалистически декхараш толамца кхоачашдари, дукхагIа наха чубаха цIеной, школаш, больницаш, поликлиникаш, берий бешамаш, быта цIеной, культурно-бытовой гIулакхашта лаьрхIа кхыйола объекташ хьал а ёш наьха дегаш гIоздоахаргдола гIулакхаш дар.

1977 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА КВАРТАЛА КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (проценташца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къилбаседа ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Наха чубаха цIеной хьалдечара капитальни вложеней план кхоачашъяьр	86	108	87	81
Наха чубаха цIеной хьалдара план кхоачашъяр	136	86	96	32
Шоай низаца подрядни балхаш дара план подрядни организацеша кхоачашъяр	104	100	99,3	94

ЮРТА БОАХАМ

Укх юбилейни шера цхьоалагIча квартале лоалахой республикай юрта боахама къахьегамхоша кубански яхархоша дIаболабаьча болама жоп а луш доккхий социалистически декхараш тIайийцад дукхагIа юрта боахама продукташ яхарай уж паччахьалкхенга йохкаран. Цар кийчъяьй юртбоахама техникей фуи, кхашка арахкхихьай органически минеральни удобренеш, ремонт яьй каналашта, хиш дехкача сета.

Колхозийн совхозийн кхашка лоаццача хана дIайийна яьхар хьалха дIаюш йола ялата культураш, хIанз дIадуаш да тенараш, шекара свекла, сом, доакъара культураш.

Хьайбай фермай болхлоша, 1975 шера йокъал оттарца нийсъенна халонаш эша з еш, дика Iангара даьхар доахан, хьайбай продукташи доахани дукхагIа хилар.

Нохч-ГIалгIайчен хьайбаш леладераша совкха хьалхарча квартале яьккхачул дукхагIа яьккхар шура, гулдир фуаш.

Хьайбаш дукхагIа хилийтара даькъе дика толамаш даьхад вай лоалахоша я. Юкъера лаьрхIача хIара кхоабача Iаттагара йоаккхача шурийга диллача яхье яьннача республикашта юкъе дикагIа толамаш даьхад Къилбаседа-ХIирийчен хьайбаш кхоабараша.

ТIагIертта къовсам а лоаттабеш хьинаре къахьегарах вай республика боахамашка хьалхарча квартале хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура 61 килограмм тIакхийттар, дIахо йолдача хана а хIара бетта деттача доахангара йоаккха шура дукхагIа хилийтара чел эша торонаш йолаш я.

Дагестански АССР боахамаша массе а тайпа хьайбай продукташ паччахьалкхенга йохкара хьалхарча квартала план толамца кхоачашъяьй.

Нохч-ГIалгIайчен хьайбаш леладераша дикка тIеххоачашъяьй паччахьалкхенга шурей фуаши дохкара хьалхарча квартала план, кIезиг-дукха кхоачаш ца еш йисай доахани коа тIара оалхазараши дIадалара хьалхарча квартала план.

Нохч-ГIалгIайчен хьайбаш леладераша 1976 шера хьалхарча квартале ехкачул дикка дукхагIа шурей фуаши дехкад укх шера цу юкъа, дикка дукхагIа доахан дехкад Дагестански АССР а.

Вежарашха йолча республикай хьайбаш леладерашта хьалхашка лаьттараш хален бехктокхамей декхараш дар — доахан Iангара дахар, хIанз хьайбаш доажаду ха хьатIаэттай. Укх хана ара, бух дIайийнача хьайбаш доажадеш фермай болхлоша дукхагIа шура йоах деттача доахангара, тIадеттадолийт дулх.

Кхетамцей биззан пайда эца беза хьайбаш доажадеча, дIайийна баьцаш йолча хIара гектарах, хIара ферма продуктивность лакхлургйола гIулакх вIаштIехьдаккха деза, фермай болхлой керттера декхар да аххана хьайбаш доажадеча хана ма-могга дIадодар кIезиг а деш хьайоаккха продукци дукхагIа хилийтар.

Укх юбилейни шера доккхий социалистически декхараш тIа а ийца ма-могга дукхагIа лоархIаме продукташ: дулх, шура, фуаш хилийтара, Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача денна сийленца накъабахара хьинаре къахьегаш ба фермай болхлой.

1977 ШЕРА ЦХЬОАЛАГIЧА АПРЕЛАГА КОЛХОЗАШКЕИ СОВХОЗАШКЕИ ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦИ ЯККХАР (проценташца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къилбаседа ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
ДIадахача шера хьалхарча кварталаца нийсдича дулх даккхар проценташца	102	79	103	111
ДIадахача шераца нийсдича ерригa яьккха шура процентащца	118	104	100,1	103
ХIара кхоабача Iаттагара яьккха шура — килограмм	451	551	468	352
Совкха хьалхарча квартале гулдаьча фуашца нийсдича укх шера гулдаьраш процентащца	107	111	96	127
Колхозашкеи совхозашкеи хIара яхкача котама тIехьара гулдаь фуаш	35	34	39	42

1977 ШЕРА ЦХЬОАЛАГIЧА АПРЕЛАГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (проценташца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къилбаседа ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
ТIехьа тIаенна задани а лоархIаш массе тайпара хьайбай продукташ йохкара план кхоачашъяр				
дулх	91	77	91	104
шура	115	103	94	109
фуаш	134	98	98	114
ДIадахача шера хьалхарча кварталаца нийсдича хьайбай продукташ йохкара боарам				
дулх	91	72	99,5	105
шура	121	103	99,5	109
фуаш	134	106	86	120

ТОРГОВЛИ

1977 шера хьалхарча квартале паччахьалкхени кооперативни торговле розничии товарооборота план ерригача яхье яьннача лоалахой республикаша дикка тIеххоачашъяьй.

ПланагIа лаьрхIачул дикка дукхагIа дехкад бахача нахага кхачани промышленни товараш.

Вай республике хьалхарча квартале бахача нахага дехкад шн миллион гаргга сома маьха товараш, дIадахача шера хьалхарча квартале хинначул 5 процент лакхъеннай республике розничии товарооборот. Юкъарча кхачан товарооборота хьалхарча квартала план дикка тIеххоачашъяьй.

Из иштта дале а бахача наха дуккха дIадехаш дараш цхьадолча промышленни товаращца гаьнна кхоачашдац.

Юбилейни шера доккхий социалистически декхараш тIа а ийна торговле болхлой дог тийша ба уж шоаш толамца кхоачашдергхиларах, наьха хьашташ дикагIа кхоачашдергхиларах, наха гIулакх дара культура лакхъергхиларах.

1977 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА КВАРТАЛЕ ТОВАРООБОРОТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (проценташца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къилбаседа ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Паччахьалкхени кооперативни торговле розничии товарооборота план кхоачашъяр — ерригa	101	100,8	102	102
Цу даькъе:				
розничии товарооборот	101	100,6	103	102
Юкъарча кхачан товарооборот	103	102	101	105

БЫТОВОЙ ГIУЛАКХАШ ДАР

Ерригача яхье яьннача лоалахой республикай быта службай болхлоша городашка а юрташка а бахача наха бытови гIулакхаш дара 1977 шера хьалхарча квартала план тIеххоачашъяьй.

Вежарашха йолча республикай городашка а юрташка а цу даькъе материально-техническй база дегIакхийлай, балхаш даьд наха гIулакхаш делга тоадара. Дукха болх баьб быта служба сеть дегIайоалаяра а.

Халданза къахьегамхой хьашташ кхоачашде декхарийла йолча цу лоархIамерча даькъа балха тIа хIанз а тIехьа дукха кхоачамбоацараши къоастаданза дешаши да.

Хьалхарча даькъе дукха моттигаш нийслу ханнахьа бахача наьха заказаш кхоачаш ца деш, кхоачашдаьраш къахьегамхошта ма-хеттара доацаш а моттигаш нийслу. Къаьстта дукха кхоачамбоацараш нийслу республикерча гаьнарча районий юрташка бытови гIулакхаш деча.

Быта служба болхлой сийлен декхар да уж кхоачамбоацараш дIадахар, наха деш дола гIулакхаш тоадар, юбилейни шера шоаш тIайийца декхараш толамца кхоачашдар.

ЛОАЛАХОЙ РЕСПУБЛИКАША БЫТОВИ ГIУЛАКХАШ ДАРА 1977 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА КВАРТАЛА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (проценташца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къилбаседа ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Бытови гIулакхаш дара план кхоачашъяр—ерригa	103	102	103	103
цу даькъе:				
городашка	103	102	103	105
юрташка	103	103	103	99,5
ДIадахача шера хьалхарча квартале даьчарца нийсдича укх шера даь бытови гIулакхаш — дерригаш	110	108	111	113
цу даькъе:				
городашка	108	107	109	113
юрташка	116	111	115	114

ИттлагIча пятилеткагIа къаьстта дика къа а хьегаш башха - дика толамаш доахаш ба Нохч - ГIалгIай гIишлошъеча управлене СпецСМУ-10 гIишлонхой. Пятилетка хьалхарча шерен укх юбилейни шера хьалхарча квартален дукха гIишлош хьалъяьй цар вай республике. КхоалагIча микрорайоне монтажни балхаш дикен тIехдикен чакх а даьха отделочникашка дIаелар 1176 моттиг йола экспериментальни школа. СпецСМУ-10 гIишлонхоша иттлагIча пятилеткагIа эксплуатаце дIаденнад дукха наха чубаха цIеной. Дика оценка а луш эксплуатаце дIаденнад Чир-Юртара 80 квартира йола, Грознера 149 квартирах латта цIеной. Ленина цIерагIча улицагIара нйссазза вIаштIардаьча цIеной йиъ лагIа блок, кхоалагIча микрорайонера 140,80 квартираш йола ши цIа, кхыйола гIишлош.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача дезача цIей сийна къахьегама вахте эттача СпецСМУ-10 коллективо Нохч - ГIалгIай гIишлошъеча управлене кхыча подрядни организацешта юкъе хьалхарчарца рапорт делар гIишлон-монтажни балхаш дара кхаь бетта задани кхоачашъярах. Укх апрель бетта кхы а дикагIа къахьегаш я из.

Уж къахьегама толамаш доахача къаьстта дика къа а хьегаш дизза дакъа лацарца белгалъяьнна я В. Архипова кулгалдеча монтажникий бригадера Горин Григорий керте латта звено. ХIара сменагIа нормаш 130 — 140 процент кхоачаш а еш хIанз нюпь бетта календарагIа къахьегаш я из звено. Цига шоай новкъосташта хьокхам телаш къахьег монтажникаша Лысов Петра, Алисултанов Мурата, Филоненко Анатоле, кхыбараша.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) П. Лысов, М. Алисултанов, А. Филоненко, Г. Горин быта цIа хьалдеча.

И. ПЛИЕВА сурт.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

МИНИСТЕРСТВА КОЛЛЕГЕ БОЛХ ХАНО ДIАДЕХАРГА ХЬЕЖЖА ТОАБЕ

Коллегиальность — кулгалдара ленински принципех лоархIамегIдола цхьа дакъа. Цо йиш хулийт дуккхача наьха йIаьхийча опытах пайда эцийта, вIаши дагадовларца, хетар дIа-юха аларца доккхийча а чоалханеча а дешаех нийсагIа йола решени тIаэцийта.

Дукха ха йоацаш Нохч-ГIалгIай АССР жилищно-коммунальни боахама министерства балхах дола дош дувцаш Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдаьккхар отрасла практически кулгалдара, тIадиллар кхоачашдара, шийна чуйоагIача предприятешка социалистически яхь вIаштIехьъяккхара, городаши нах баха моттигаши тоаяра, къахьегамхой письмошка, жалобашка, заявленешка хьажар санна дола дешаш коллеге дувцилга.

Дувца деза дешаш кийчдеча дакъа лоац коллеге членаша, хIаьта цар тIахьожам лоаттабу тIайийь решенеши мероприятеши кхоачашъяра. Во болх бац министерстверча кхыйолча коллегиальни органаша а: учебно-методически совето, балансови комиссе, къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара а экономически дешара а советаша.

Министра нов. А. К. Зязина йоакхо ю коллеге балха, хIаьта цо дувцача дешайи проблемайи эффективность лакхъю, министерствана хьалхашка летта декхараш кхоачашдара новкъостал ду.

ИйслагIча пятилеткен 1976 шерев республика коммунальни боахам дегIабоалабарга дIадахийтад 40 миллион сом совгIа. Цу юкъа Шаьлен Урус-Мартанен хьалдаьд хий Iоаду гIирсаш, 188 километр хинироводаши 75 километр канализацин, 516 километр газопровод. 83 эзар квартира чу газ чуйиллай, цу даькъе 50 эзар квартира чу юрташка бахача наха а юллаш. Болх бе йолаялийтай дукха котельни установкаш, керда трамвайнии троллейбусии депош, кхыдола а гIирсаш хьалдаьд.

Керттера производственни фондаш дегIаяро йиш хилийтар наха ду коммунальни гIулакхаш алсамдаха а уж дикагIа де а.

Цунца цхьана Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдаьккхар, наха коммунальни гIулакхаш деча къаьстта а юрташка бахачарна, хIанз а дукха кхоачамбоацараши къестаянза проблемаши йолга. Хиш цIендарга, банеш, гостиницаш хьалъярга, кхыдолча хIамашка диллача РСФСР моттигерча Советий юкъерча хьокхамел гаьнна тIехьаюсаш я республика. Городашка а юрташка а ледара лел баха нах хица Iалашбелга.

Нах бахача моттигий, цIеной, кварталий санитарни хьал во да, йIовхалца а дIайхача хица а г. Грозне баха нах лерттIа Iалашбац.

Коммунальни боахама объекташ хьалъяра хьахеца йоккхий паччахьалкхен средстваш хIара шера кара ца ерзаеш юс. Цо йиш хилийтац наха гIулакх делга шерде. 1976 шера жилищно-коммунальни боахама предприятеша кхоачашъянзар накопленеш яра план. ЦIенхаштта кхоачамбоацараш да нах чуIеча цIеношта капитальни ремонт еча. Жилищно-коммунальни боахама дуккхача предприятешкеи организацешкеи кхоачам хиллал бац лакха говзал йола болхлойи специалисташи.

Министерства кулгалхоша цхьайолча хана сиха де доагIар дац шоашта карарча предприятей балха юкъера кхоачамбоацараш дIадахара; финансово - боахама дисциплина телхаерашкара доагIар хьадехац.

Уж кхоачамбоацараш дIадоахачара министерства коллеге лоархIам лоха хилар белгалдаьккхар Лакхехьарча Совета Президиумо. Коллеге заседаней ден повесткашка хьажаро хьахьокх, цар тIа лоадамбоаца а министерства аппарато а министро ше а сихха къестаде деза а дешаш дукха долга. Цунца цхьана коллеге кIезига дувц отрасль дегIайоалаяра лоархIам бола доккхий а перспективни а дешаши проблемаши. Из иштта хилара бахьанех цаI да министерства коллеге балха перспективни план ца хилар.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо жилищно-коммунальни боахама министр нов. А. К. Зязин декхарийла вир кулгалдара стили методаши, коллеге балха планаш уттаелга дIахо эргадоахаш тоаде, коллеге дувца дешаши тIайийю решенеши корта болаш хилийта, уж практически кхоачашъяра цахалдаш тIахьожам лоаттабе, коллеге хIара члена бехктокхам лакхбе.

Лакхехьарча Совета Президиумо министерствагара хьадийхар жилищно-коммунальни боахама планировани ечен дешаш къестадечен хана горрайисполкомашца айхха бувзамаш лоаттаделга, цу дешаех дола харжархой наказаш кхоачашдара цIенхаштта тIахьожам лоаттабелга.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача денна сийленца накъабахара шерра социалистически яхь йоаржаяьй Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаша. Цу яхье хьалхалаттачарех я къахьегама ветеран, коммунистически къахьегама ударник оператор Юнова Полина Васильевна. 23 шу да цо балха моттиг на хувцаш укхаза къахьега. Ший опыт дог раьза долаш дIа а луш цу шерашка итташ операторош кийчбаьб цо. Цудухьа заводе дикагIйола хьехамча лоархIаш а я из. Полина Васильевнас технолога балхах дика кхетаьй техническй училища а яьккха укхаза балха ена Гончарова Тамара а.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) технологаш Т. Гончарован П. Юновай.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Черсий - Балкхарой АССР. Форда боарамгара хьал 2000 метр совгIа лакхе хьалъеш латт «Мукуланский» яха карьер — Тырныаузски горно-металлургически комбинате хьалъяь яккха езаш йола объект. Укхаза болх бе йолаялийта езаш я гидротранспорт а йолаш йола рудин тракт, ремонтни мастерскеш, энергоснабжене объекташ, бытовой корпус, гараж.

Тырныауза вольфрамо молибдени шерра пайда эцаш леладу лоаладе хала долеи тIехчIоагIен болаташ кийчдеча горно-металлургически промышленносте.

Кхо эзар метр лакхача моттигашка балхаш деш я низ бола механизмаш.

К. ТАРУСОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

ДУКХА БЕРАШ ДОЛЧА НОАНОШТА «МАТЕРИНСКАЯ СЛАВА» ЯХА ОРДЕНАШИ «МЕДАЛЬ МАТЕРИНСТВА» ЯХА МЕДАЛАШИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

1944 шера 18 августе арадаьннача СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага кьежжа СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIерагIа «Материнская слава» яха орденаши «Медаль материнства» яха медалаши лойла дукха бераш долча ноанoшта:

ОКТЯБРЬСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА «МАТЕРИНСКАЯ СЛАВА» ЯХА I СТЕПЕНА ОРДЕН ИИС БЕР ДАЬЧЕИ КХЕДАЬЧЕИ НОАНОШТА

Аткедиева Зайнапа — цIен нанна.

Ахтаханова Маккийна — цIен нанна.

Газбекова Зурайна — № 4 йолча хлебозавода болхлочоа.

Изнаурова Заха Шабазовнана — Н. Анисимова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлочоа.

Ильхаева Хьурмат Махмудовнана—Нохч-ГIалгIай АССР культура министерства гIишлон-монтажни участка болхлочоа.

Кириченко Мария Ивановнана — цIен нанна.

«МАТЕРИНСКАЯ СЛАВА» ЯХА II СТЕПЕНА ОРДЕН БАРХI БЕР ДАЬЧЕИ КХЕДАЬЧЕИ НОАНОШТА:

Барзанукаева Светлана Авдаевнана — Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета болхлочоа.

Дикаева Хадижат Джатиевнана — цIен нанна.

Дезиева Дашубик Ценцаевнана — цIен нанна.

Товмерзаева Нина Александровнана — Грозненски мехкдаьтта института болхлочоа.

Шабазова Белитана — цIен нанна.

Шантукаева Яхийна — «Грозгоргаз» треста болхлочоа.

Юсупова Салмата — «Пригородный» баьцадаарийи сомийн совхоза болхлочоа.

«МАТЕРИНСКАЯ СЛАВА» ЯХА III СТЕПЕНА ОРДЕН ВОРХI БЕР ДАЬЧЕИ КХЕДАЬЧЕИ НОАНОШТА

Айдаева Коха Бакиевнана— цIен нанна.

Адиева Лала Хароновнана — цIен нанна.

Вараева Малка Шедиевнана — зеленопаркови боахама производственни треста болхлочоа.

Везирханова Белисат Удаевнана — Грозненски горпищеторга продавеца.

Изнаурова Райната — цIен нанна.

Ильясова Тамарена — рынкай управлене болхлочоа.

Кусаева Совдат Довлетмурзаевнана — цIен нанна.

Кулаева Санет Умаровнана— Октябрьски района милице отделя вневедомственни охрана отдела болхлочоа.

Несирхаева Эмайна — цIен нанна.

Нунаева Разета — цIен нанна.

Тахиева Румана — цIен нанна.

Хасаханова Зулай Астамировнана — цIен нанна.

Шаваева Шерипата — цIен нанна.

Шамаева Зайнап Юсуповнана — цIен нанна.

«МЕДАЛЬ МАТЕРИНСТВА» ЯХА I СТЕПЕНА МЕДАЛЬ ЯЛХ БЕР ДАЬЧЕИ КХЕДАЬЧЕИ НОАНОШТА

Дахкильгова Хьамзата Лидайна — цIен нанна.

Духаева Халдат Закриевнана — № 54 йолча тика продавеца.

Дудушева Пуцена — № 29 йолча юкъерча школа болхлочоа.

Бетмурзаева Айнана — Грозненски мехадаьтта института болхлочоа.

Бекмурзаева Шаймана — цIен нанна.

Измайлова Ахьмада Любайна — цIен нанна.

Матаева Люба Абуезидовнана — цIен нанна.

Сулейманова Хазан Абусаламовнана — цIен нанна.

Темирсултановна Зинайна — цIен нанна.

Товлоханова Анят Хамидовнана — цIен нанна.

Цоруева Сацитана — № 4 йолча хлебозавода болхлочоа.

Шамилева Зулпа Ахмадовнана — ОГНХЗ ОРС-а № 9 йолча тика болхлочоа.

Юренко Раиса Ивановнана— цIен нанна.

Шперук Любовь Михайловнана — № 5 йолча городской больница медицински сестрана.

«МЕДАЛЬ МАТЕРИНСТВА» ЯХА II СТЕПЕНА МЕДАЛЬ ПХИ БЕР ДАЬЧЕИ КХЕДАЬЧЕИ НОАНОШТА

Арустамян Аранзин Атонесовнана — цIен нанна.

Абушева Тумиша Мовзаровнана — цIен нанна

Борщигова Тумишана — цIен нанна.

Бибулатова Яха Вахаевнана — цIен нанна.

Гадаева Лиза Хамидовнана— Грозненски «Гастроном» торга болхлочоа.

Гайрбекова Биката Абдул-Халимовнана — «Тепличный» совхоза болхлочоа.

Гиреева Iумарий Марната— ресторанийи кафеи треста болхлочоа.

Довлетукаева Кисана — № 4 йолча хлебозавода болхлочоа.

Дашаева Мединана — Грозненски горпищеторга болхлочоа.

Дудаева Люба Даудовнана— цIен нанна.

Идрисова Яха Салматовнана —«Пригородный» совхоза болхлочоа.

Исламова Кокка Ибрагимовнана — цIен нанна.

Идаева Лизайна — цIен нанна.

Кантаева Мария Якубовнана — цIен нанна.

Лечиева Тонтана — консервни завода болхлочоа.

Маикиева Iаьлий Маржана — цIен нанна.

Мамадаева Асма Сайдулаевнана — цIен нанна.

Мухтарова Хьавайна — цIен нанна.

Сабирова Хама Газмахмиевнана — наькъаш дехкача управлене болхлочоа.

Салманова Аятханума — Грозненски военторга болхлочоа.

Татаева Тамуся Зелимхановнана — цIен нанна.

Тисаева Тамара Абдулхамидовнана — цIен нанна.

Тимурзиева Хьамида ПаьтIамата — цIен нанна.

Хабаева Бахита Абдул-Рахмановнана — цIен нанна.

Хациева Айшет Арцхоевнана — цIен нанна.

Хабилова Мархийна — цIен нанна.

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА «МАТЕРИНСКАЯ СЛАВА» ЯХА I СТЕПЕНА ОРДЕН ИИС БЕР ДАЬЧЕИ КХЕДАЬЧЕИ НОАНОШТА:

Берсанова Асет Халидовнана — цIен нанна.

Вафина Марфуга Ахняровнана — Аргунски сомий - баьцадаарий совхоза болхлочоа.

Долаева Зула Сулеймановнана — Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски наькъа дистанце болхлочоа.

Ялхароева Бахьауддина Дибхана — цIен нанна.

«МАТЕРИНСКАЯ СЛАВА» ЯХА III СТЕПЕНА ОРДЕН ВОРХI БЕР ДАЬЧЕИ КХЕДАЬЧЕИ НОАНОШТА:

Гандалоева Хазман Мовлаевнана — Грозненски хладокомбината болхлочоа.

Дутаева Лена Солтмурзаевнана — «Электроприбор» яхача завода болхлочоа.

Кузьменко Екатерина Николаевнана — цIен нанна.

Магомадова Зайнап Пугаевнана — цIен нанна.

Маашева Эсет Закаевнана — цIен нанна.

Муталиева Идриса Дибхана — № 11 йолча гIишлон-монтажни управлене болхлочоа.

Плиева Махьматгире Шавата — цIен нанна.

Сангириева Поля Ильясовнана — «Терек» яхача фирма болхлочоа.

Товбулатова Асмана—«Электроприбор» яхача завода болхлочоа.

Хашиева Мухтара Вахидата — цIен нанна.

«МЕДАЛЬ МАТЕРИНСТВА» ЯХА I СТЕПЕНА МЕДАЛЬ ЯЛХ БЕР ДАЬЧЕИ КХЕДАЬЧЕИ НОАНОШТА:

Акаева Тамара Махмудовнана — цIен нанна.

Бетиева Роза Джунидовнана — цIен нанна.

Бурлаева Човка Лечаевнана — № 10 йолча столове болхлочоа.

Дугаева Хасолта Дугурхана — Грозненски горпищеторга болхлочоа.

Кацуева Зиба Даудовнана — цIен нанна.

Магомадова Зина Махмадовнана — фабрика-кухне болхлочоа.

Нальгиева Iийсай Кейпийна— фабрика-кухне болхлочоа.

Самраилова Курма Исаевнана — № 1 йолча гIишлон-монтажни управлене болхлочоа.

Хачукаева Барет Алиевнана— цIен нанна.

«МЕДАЛЬ МАТЕРИНСТВА» ЯХА II СТЕПЕНА МЕДАЛЬ ПХИ БЕР ДАЬЧЕИ КХЕДАЬЧЕИ НОАНОШТА:

Байсарова Тамара Алибековнана — цIен нанна.

Бетмирзаева Малкан Ширваньевнана — цIен нанна.

Костоева Абой Лейлана — цIен нанна.

Мустапаева Элимат Мумадовнана — «Электроприбор» яхача завода болхлочоа

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный, 1977 ш. 6 апрель.

ХЬА ХАНАРВАР

ГIУЛАКХ ДУКХА ДЕЗАШ...

Тха шурий-товарни ферма заведующих Рашидов Лом-Iаьлех лаьце цхьа хIама язъел газетага, — аьлар сога цкъа XX партсъезда цIерагIча колхоза председатела Муслуев Канташа. — Боккъал бакъахьара саг ва-кх из! Специалист а ва, оалаш ма-дарра, кхы шийл дикагIа цхьаькха воацаш. Цу тIа а дукха ха йоаццаш енна «Знак Почета» яха орден а я цун.

Со раьза хилар. ХIана аьлча дикача нахах, сийлахьча къахьегамхоех, вай истола тIа хоза хьаж йоагIа маьих, дулх, шура... лоаттаеча юртарча нахах лаьца яздарал безамегIа хIама дац.

Сайна мукъа ха а леха, наькъа йодача машинаца духхьал ферме дIавахар со.

— Со ва Рашидов! Малав сога кхайкар? Флотски Iаьдалагlа лоацца дош кхоссаш хьадухьала вера сона лакхарча дегIара шера белажаш йола къонах. ТIаккха аз денача гIулаккхах са а кхийна кIаьдагIа аьлар: — Хьаволле, хьалхагIа аз ферма бIаргаяйтаргъя хьона...

ТIаккха, цхьан гувлга тIа хьалтIа а даьнна, ферма гIирсех бIарг тоха эттар тхо. Балтике, Къилбаседе, Iаьржача форда тIа ТIема-Форда Флоте гIулакх деш хиннав Лом-Iаьла... ХIаьта хIанз сона хеталора, ший капитански мостика тIара форда сийнача аренга бIарг локхаш латта капитан из волаш санна.

— ДIа ягIа эдани — из детта доахан чулоаттадеш я, дIаьяр — Iаьсий кхедеш — сатийнен бIубеннеи дIадоладир цо ший къамаьл. — Гой, дIара цIеноош — цига хьайбаш леладераш бах. Цхьабакъда, кастта дIагIоргба уж шоай аргIерча цIалгашкара...

— ХIана? — цецваьлар со.

— Хьайбаш леладу керда комплекс хьалъеш да тхо, — доккхал деш жоп делар Лом-Iаьлас. — Колхоза правлене 67[illegible]000 сома хьожадаьд из хьалъяра — кIезига ахча дац. Хьайбаш леладерашта керда дика цIеноош хьалдергда оаха — Майртупе, хIаьта цигара автобусаца ферме хьаккувларгба оаха уж — лоаллахарча Ленина цIерагIча колхозо а санна. Дояркашта а скотникашта а — массанена а аьттув болаш хургда из. Мел аьлча а юрт—юрт ма йий. Цига тикаш а я, культура ЦIа а да, школа а я...

— ТIаккха, мишта хургйолаш я из оаш хьалъергйола комплекс? — дуктIавала гIертар со.

— Цкъа-дале, доахан деттара, царна хий моладара, доакъараш дехкара деррига балхаш механизированни хургда. Нагахьа санна хIанз цхьан дояркас 18—20 етт мара ца лелабойя, дукха ца говш 40—45 лелабергба. ХIанз доахан машинашца деттаргдола гIулакх вIаштIехьдоаккхаш да тхо. Витаминни баьца хьоар доахаргдола кормоцех, котельни хьалъеш доахк. ПМК я уж гIирсаш хьалдер. Комплекс 350 беттача Iатта лаьрхIа я, хIаьта дерригаш а лаьрхIача цига хургда 1000 совгIа бежан.

ЛаьрххIа уйла тIа а яхийта ладувгIар аз Лом-Iаьлас дувцачунга, шийна дукха дезаденна гIулакх ма чIоагIа чам бенна, лаьрххIа дувц укхо яхаш цунна бIарахьежаш латтар со. Тха къамаьл дIаьх ме лу дукхагIа са безам тIаболаш а лархIа догдоагIаш а хулар из саг. «Бокъонца вола кулгалхо, боахамхо, коммунист иштта хила веза хургволаш ва-кх — бIубенна, хьинаре», — уйла йир аз...

Делкъа ха — доаханна доакъар дулла ха хьатIаотташ латтар. Лом-Iаьлас доагIар дизза хьадехаш леладора ший гIулакх: дIаюллача хана Iоухийташ силос йоаю аьнна бехк баьккхар цо цхьабарех, хIаьта кхо аракхухьача машина балхага дIа па а хьожаш, болх цхьан юкъа сацарах лийра из техникага... Цкъазя хеталора сона, ферма заведующи сов шиш болаш, сов дукха хьадехаш ва аьнна.

— Из тхона халахет моттий хьона — са дагарчох сакхийна жоп луш санна аьлар доаркас Джамалдиева Амантас. — Лом-Iаьлас тхогара дIа мел дехар-деррига а шийса да. Цудухьа из бахьан долаш саг эгIаз а гIоргвац. Данза даргдоацар ма дий цо дIадехар-м: доакъарий хьурмат делга, хьайбаш чудоахка помещенеш цIена лоаттаелга, балха тIа ледарло ца елга, хьайбаш хапханнахьа кхоабилга... Къахьегама дисциплина — ферма болх толаме леларгболча керттерча гIулакхех ца!

Бакъдар аьлча, атта гIулакх дац ферма заведующи хилар. Дукха хIама да бIарг кхача безаш а йоакхо е езаш а, цудухьа хозахет хьийгача къих шолхонца юха пайда боалаш хилча. 1976 шера шурек дулхи дохкара халкъбоахама план дика кхоачашйир XX партсъезда цIерагIча колхозо. БIубенна йода укх шера а, шурен дулхи дохкара квартальни план дикка тIехкхоачаш а яь. Соахкара план кхоачишъеча даьха толамаш бахьан долаш еннай Рашидов Лом-Iаьлийна «Знак Почета» яха орден а.

Доккхал деш цIераш йоах Лом-Iаьлас фермерча дикагIа болча дояркай — Ахмадова Яхий, Ахмадова Курбикий, Умарова Дете..., Iаьсий леладеча Асхабов Хьусейнеи Юсупов Вахийи... Царех хIаране хьакъехьа дувца дуккха хIамаш да: масса шера болх бу, мел шура йоакх е денneн бийсаннен мел дулх тIаккхетийт, дезалех лаьца... Гуш да, ферма деррига коллектив, цунна ший дезал санна, кхоаччара а хинна дIаэтталга. ХIаьта деррига а днъ шу мара а мичад из МТФ заведующелла ваха.

— Бакъда, днъ шу даьнад из ферме болх бу, — яхаш дувц Л.-А. Рашидова. — Цул хьалхагIа колхоза керттера экономист волаш ворхI шу даьккхад аз. Сакъердаме, сатийна болх бар. Цхьабакъда, сай дегага аз ладийгIачул тIехьагIа, ховра сона, сатийнача вахарах сайна кхоачам ца хулга. Фермера гIулакхаш низкъала лелийга сайна дайвачул тIехьагIа, парткоме а ваха дийхар аз се цига балха дIахьожавелга... Са дехар кхоачашдир...

Л.-А. Рашидов фермана кулгалде эттача денз хьалдала доладелар шигара гIулакхаш, дикагIчарца ювца яьлар из района кепайоазон тIа, районни совещанешка... ХIана ювцацар из районе эггара дукхагIа шура йоахар а Iаьсашта дулх тIадеттдолийтар а из хилча. ХIаьта укх шера Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна тIаийца социалистически декхараш а районе эггара лакхагIа да.

Цхьабакъда Лом-Iаьлех боахама дика доал де ховш ва алар кхоачам болаш дац. Коммунисти юрта Совета депутати ше хиларах тарра, цо боккха общественни болх бу ферме а иштта шоай юрта Майртупе а.

Л.-А. Рашидов «Экономически знаней лардаш» яхача кружока пропагандист ва — ферма красни уголоке ю цо хьайбаш леладерашца занятеш. Из цул совгIа, юрта боахама дешашта йолча комиссе член а ва. Ферма боахам тоабара йоакхо е доакъараш кийчдара план кхоачаш мишта ю хьажа, доаханна Iан кийчо е аьнна шийна денна наказ цIена кхоачашду.

...Рашидовх аьлча харц хургдац — из визза вола интеллигент ва аьнна. Йиъ диплом я цун. ХIаькъал долаш, дийша, нахаца эхь-эздел леладеш ва. Аллха ший цхьан специальностах чу а венна валлац. Цо массанена а дIадовзийт колхозе керден лоархIамеи мел дола хIама. Цунна бала боацаш цхьаккха хIама дац! ХIаьта керттердар фуд аьлча, юрта боахам цунна дукха безаш хилар да. Дукха беза цунна из, хIана аьлча ше мел яьккха ха колхозе болх беш яьккхай цун дас, цига болх беш я цун нана, вежарий, йижарий...

Iимерзача дешашца хьоахаву XX партсъезда цIерагIча колхоза къахьегамхоца шоай ферма заведующи Л.-А. Рашидов — кхетам а опыт а йолаш вола организатор, коммунист, общественник, шоай боахама, наха... ше веррига а дIавенна вола саг.

А. МАЛАКОВ.
Курчалойрча № 1 йолча юкъерча школа хьехархо.

Юртбоахама говзал Iомаяра чакхйоаккхача республикански смотрашка дуккхаза а котбийннаб ученически производственни бригаде чубоагIа Каргалински юкъерча школа дешархой. Хьалхара моттиг царна йоакхалу «Красный пахарь» колхоза къахьегамхоща дика хьоашал тоссадаларах. Бераш школе техника Iомаяь Iац, массахана а дакъа лоац цар кхашкарча балхашка. Опытни механизатораша гIо ду дешархошта дего хержа говзал дикагIа каревзае.

СУРТА ТIА: Шелковской района Каргалински юкъерча школа ийслагIча классера дешархой (аьрдехьара аьттехьа) М. Звягинцеви В. Михееви.

А. ТРУНОВА сурт.

Юбилейни шера фильмаш

Сийлахьча Октябра 60 шу дизара керда балхаш кийчдеш ба вай мехка кинематографисташ. Юбилейна хетадаь дукха ленташ экранаш тIа даьннад, кхы а дукхха кийчдеш да.

Юбилей тIакхоачаш телевидене гIолла хьахьокха доладергда А. Толстойс яздаьча «Хождение по мукам» яхача романах режиссера В. Ордынске доаккхаш дола дукха сереш йола фильм.

Кинорежиссер Л. Кулиджанов волалуш ва Iилман коммунизм кхоллархочун вахарах а балхах а дола «Карл Маркс» яха кино даккха.

1918 шера Волга тIа, советски Iаьдала духьал хинна мятеж дIаяккхар дувцаш хургда Литовски режиссера М. Гедриса доаккхаш дола «Маьлха кIалара дом» яха фильм.

«Освобождение» яха фильм даьккха Ю. Озеров юха а тIема тематикага вийрзав. Чулоацамга а эпичностага а диллача Iалаьмате доккха дола «Коммунисты» яха кинополотно дунен шоллагIча тIема хетадаь да. Психологически чулоацам болаш а драматизмах дизза а да «Нетипичная история» яха фильм. «Мосфильм» яхача киностуде из доаккхар ва Г. Чухрай.

Чакхдоалаш латт боккха чулоацам бола «Сибириада» яха эпически фильм а. Цу тIа болх бер ва режиссер Н. Михалков — Кончаловский. Шин дезалах лаьца дувцача цу фильмо Советски пачхаьалкхен исторе бIарчча зама хьахьокх.

Альенде правительства тIехьарча денах, Чиле хиннача фашистски переворотах, Пиночета хунтана духьал патриоташа лоаттабеча къовсамах лаьца да режиссера В. Жалакявичуса доаккхаш дола «Кентавр» яха фильм.

С. Ханзадяна яздаьча «Мхитар-спарапет» яхача исторически романах кино доаккхаш ва режиссер Э. Кеосаян. Цо дувц кхыча мехкашкарча мохк дIалацархошта духьал эрмалоша лоаттабаьча къовсамах, эрсий а эрмалой а халкъашта юкъерa доттагIалах, Армени Россех дIакхетара историех.

Къахьегама коллективе хьахулача адамий чоалханерча самалех, юкъерча гIулакхех лаьца да «Собственное мнение» яха «Мосфильме» Ю. Карасика даьккха фильм.

С. Бондарчука экрана тIа йоаккхаш я А. Чехова «Степь» яха повесть. Фильма тIа белгалйоахаш я наьха кхелаш, цар Iаламцара, шоашта юкъера безам бувц. С. Бондарчука дувцарах цун керттера декхар да «безамах дола фильм хьадар».

Буржуазни Литве хиннача хьала ларда тIа Ю. Балтушиса «Дехка шераш» яхача психологически романах фильм даьккхад режиссера Г. Лукшаса. Лаккхача нравственноста, морала проблемаш йовзийт цо.

Александр ПЕТРОСЯН, (АПН).

Доазол дехьара

Польски фармацевтика дикка дукха изделеш экспортагIа дIаухийташ я. Эггара дукхагIа «Польфа» маркагIа йола молхаш нйер Советски Союз я.

Сурта тIа: Варшава юххерча «Польфа» завода цехе.

ЦАФ-ТАСС сурт.

ХОРЖАМАШТА КИЙЧЛУШ ЙОЛА ИЗРАИЛЬ

Хоржамашта хетадаь хьалдийттача сийрдача плакаташеи кандидатий портреташеи къоарздаь да цIеной пенаши карташи. Доккхий хIамаш дергда шоаш яхаш хоржамашта хьалха деча къамаьлашка дешаш кходац депутатски мандаташ яха гIертача военни форма, цивильни костюмаш ювхаш, ермалкаш тувхкаш бараша. Цхьабараша йоах «Сийлахь йоккха Израиль» ергья шоаш, шоллагIчар — экономически кризис дIайоаккхаргья, кхоалагIчар — къематди даькъала дергда. «Израила халкъа» ираз лургдар сои сои ва яхаш дог тешаде гIерт хIаравар, соперника дуача дувнех ца тешара тIахьех. Цу къоарзача политически пашка юкъе малагIа хьаллоацаргва? — харжархочун корта хьовзабеш дола хаттар.

Израиль пачхаьалкхе а йолаш хьайоагIача укх ткъаь бархI шера цун гражданий байнаб шоай политикаша дувцар бакъ хилархи цар официальни доктринай мах хиларахи бола тешам. Эггара хьалхарча аргIанна доагIа из къахьегама Парти оалаш йолча, ший деррига практически гIулакхаш сионистски доктринашкара леладеча доал деча партена. ДIадаха шу чакхдоалаш, кнессета «тешам» а байна, аргIанара хоржамаш хилале 11 бутт хьалхагIа отставке вахаиза валанзар къахьегама Парте лидер хиннеи правительствана керте лаьттан Ицхак Рабин. Из бахьан долаш октябре де лаьрхIа хинна хоржамаш май беттага кхаччалца тIехьадаьхар. Доал деча сионистски бухьа политически никъ мехкa чухьа санна, иштта дунен халкъашта юкъерча арене а бокъонца бохар бахьан долаш хьайра правительственни кризис.

Арахьарча политика даькъе сионистски доал деpаша новкъарле ю Гаргарча Малхбоалене моллагIча тайпара а машар юхаоттабе гIертара, йовзаш йола ООН-а резолюцеш тIаэца а 1967 шера дIалийца Iарбий лаьттащ мукъадалийта а, хIаьта иштта Палестина Iарбий халкъа законни бокъонаш теркалъе а ца тигарца. Цу авантюристически наькъо тIатIа дуккагIа герз Iоадара юкъенизай Израиль, США-и НАТО-и империалистически гIозараша из гIулакх къоабал а деш. «Оборонага» дIаухийташ хинна руакъа беза мухь а хинна израильски экономикаиен мехка бахача нахан качдахад, океанал дехьарча гIончех тийша хилар кхы тIа а чIоагIдаьд, экономически социальнии кегар оттабаьб. 1976 шера Израила пачхаьалкхенга доалла декхар 9 миллиард долларга дIакхаьчар. «ХIанз Израиле Iовеш вола саг, — яздора цу хьакъехьа «Милд ист» яхача лондонски журнало, — хьахуллаше а дядя Сэма 3 эзар доллар декхарийла хул. Цхьан шера 14-зза девальваци яьй израильски фунта, инфляци 35 процентага дIакхаьчай, хIаьта эггара саготагIа эшаш долча товарий маьхаш ниисса ахаш совгIа лакхденнад.

Хоржамашта хьалха йолаеннача хIанзарча кампане сионистски партей лидераша дош лу цу кIоага чура Израиль хьалъяккха. Иштта дош луш ва дукха ха йоацаш юха а къахьегама Парте председателалла хержаи хинна правительствана керте эттаи Ицхак Рабин а. Iаьдала керте йисара мае хургдолча хоржамашка миллион голосал кIезигагIа йоацаш гулъе еза цу парте. Голосаш бахьан долаш хIанз чIоагIа къовсам болабеннаб къаьст-къаьстача кандидаташта, буржуазни партешта, группировкашта, парламентски блокашта юкъе. Бакъдар аьлча, Израилера хоржамашта хьалхарча кампанех соперникий къовсам ала хала да. ВIалла эхь ца хеташ вIаши бIеха мел дар а дувцаш, противникий коррупци киловзалаш, тийша балхаш, моральни бIехбалар «хьагуча а доахаш» бокъонца вIаши каетта болабеннаб аьттехьара» сионисташи «боарамера» сионисташи. Цецвоал хьо, кхыча мехкашкара земрбоахараш цу кегара юкъера «кхокхарчи» «кераши» белгалде гIертача хана. Духхьал цу белгалонах къоастаде гIерт Малхбузехьара бараш вIашка гIерта низаш. Масала, премьер-министра — Рабинеи кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Игал Аллонеи группах Шимон Пересеи Моше Даянеи» кераш хIана дац аьннабараш» духьала латта къахьегама Партера «кхокхарч хIана дац аьна бараш» лоархI. ХIаьта къахьегама Парти ядро а йолаш йолча МАЛРАХ яхача парламентски коалице «кхокхарча хIана дац аьнна» — МАПАМ-а группировкеи «кераш хIана дац аьнна» къамандын партии лоархI. Кхы а дукхагIа керал доаллаш йолча Ликуда парламентски блоко аьттехьара чухехк МААРАХ-а «ДIалийцача лаьттай чотах цхьайола территореш юхаялара» наькъаца Iарбашцара дов машаре къоастаде йиш йолаш лоархI МАПАМ-о, хIаьта дIалийца территореш мукъаялийтара духьала я къаман-дын парти. Коалице хаьдда цхьа уйла яц израильски военизированни поселенеш ехкара гIулакха а. ХIаьта бIарчча хьайцача, ма-дарра аьлча, Израиль кIоарга чу кхесса политика дIахо лелаяра духьала цхьаккха вац царех. Ликуд яхача ультрареакциони блоко коалици бехне ю пачхаьалкхен машинана доал де ца магарах, цо дIадех, Гаргарча Малхбоалера гIулакхаш къоастадара дешашка а чура социально-экономически проблемаш къоастаеча а лирагIа, ка ца луш йола позици лоацилга. ДIадехаш дола уж хIамаш хьаллоац инарала Ядина керда вIашагIбеллача «Демократически хувцамашта тIехьарча боламо» а. Цу вывескана тIехьашка хьулабенна боахк гуччахьара фашистски уйлаш керта чу йолаш бола отставкера инаралаш.

Цу ерригача бе-беча сионистски тоабашта духьала латт граждански бокъонашта, бокъонца йолча демократенеи паргIатоннеи тIехьара къонахчал дола къовсамхо — Израила Коммунистически парти керте йола машараи цхьатаррарча бокъонаштеи тIехьара Демократически фронт. Шовинистически чопан хьаьръяьннача милитаризманея вIалла тара а боацаш израильски коммунисташа жугатий къахьегамхойн тоIабаь боахкача Iарбашка болча наьхен хьаштий гадоах. Коммунистий инициативагIа цхьана тIайиача хоржамашта хьалхарча платформе фронто тIахьехам баьб Гаргарча Малхбоалене нийсхонагIа машар оттабаран керда тIом ца хилийтаран тIехьа, Израиле бахача Iарбашка болча наха къамани граждански цхьатарра бокъонаш Iалашъяра тIехьа, аьттехьара, фашистски низаш Iаьдала керте оттара кхерама духьала къовсам лоаттабара.

Чурен арахьарен политика овлангара денз хувцар наькъаца мара хIанзарча кIоага чура хьалдовлалургдац аьнна хет Израила демократически низашта.

В. ПАРУЗИН, АПН обозреватель.

КУКЛУКСКЛАНОВЦАШ КОРЗАГIА ХIАНА БАЬННАБ

Вашингтона уллуврча Коледж-Парке яхаш йола негритянка Барбара Батлер хIаьтта хьежа яьлар гаьнна хьалхарча, США лоал официальню долча хана баькхача негритянски цхьан дезала вахарах бакъдар дувцаш а еррига дог цIена дола Америка гIанкаръяккха а долча «Овлаш» яхача телеромана аргIанарча серега. БIаргадайначун уйла чура дIаялланза йола из кора дIатIанхар, тIаккха цIаьхха юханккхар шийна бIаргагучох ца тешаш: хорашта хьалхашка доагаш дар дахчан жIарг — «Ку-Клукс-Клан» яхача террористически организаце символ. Хьайийхача полицена, иззамо хIама нийсделча массала махиллара, зуламхой хьалха «магаизар».

Куклуксклановций эхьдаьнача Iимадаша Барбара Батлера а вокх 24 миллион болча Iаьржа цIока долча американцашта а кхы цIаькха дагадохийтар шоашкара хIанз дола хьал «Овлаш» яхача телефильма тIа гойташ хиннача дезалчул башха гIойленагIа ца хилар. Уж хьалха санна шоллагIча сорта гражданаш болаш, хьелла, бе болх ца хилара, бокъо ца хилара, дискриминацена кIаллатта безаш бус.

1976 шера, США-а ши бIаь шу дизар белгалдаьча хана, юкъерча негрий дезала хьатIабоагIа пайда иззаморча кIайча дезала боагIачун 57 процент мара хиннабац. ТIехьарча шерашка, йоах городской Къаман лига кепатехача «Iаьржа Америка, 1977» яхача доклада тIа, Iаьржача американцашкара хьал кхы а халагIча кхаьчад. ХIанз, США-с тIехьарча 40 шерачуъ эггара кIоаргагIйола кризис тоххача хана, къахьегама рынке сов волаш ва хIара виъалагIвола къахьега йиш йола негр. Берригача мехка юкъера даьрхIача хулчул кхозза дукхагIа ба хьабе болх боацараш неграшта юкъе. Кхы дIахо баха моттиг йоацача хьале ба негритянски кагирхой: царна юкъе хьабе болх боацараш 60 (!) процентал тIех ба. Геттара воча ирача хьала тIа я неграшта эшача медицински гIон проблема.

Расови дискриминаци мехка политически а общественни а вахара овнашка кIоаргга чуйужаш я. Кепайозон даннегIа, «дукхагIа Iаьржабараш бахача» 362 американски городашка моттигерча Iаьдала органашка цхьаь-цаI негр хержавац. Мехка лакхехьарча законодательни органе — конгрессе 535 законодателя юкъе вакалий палата 17 члени цхьа сенатори мара негр вац. Хьал иштта да, белгалдоаккх «Нью-Йорк таймс» яхача газето, ала йиш йолаш да, мехка Iаьдала органашка болх беш неграш ба аьнна. Американски демократе наIараш, йоах цунна тIехьа Къаман городской лига айхха дIакъайла я Iаьржа цIока долча гражданашта.

Цу бакъдолчо хIара денна ше ходолийт. Американски Iаьдалаша гуччахьа хьаллоац расови дискриминаци. Цу тайпара, соакха США Лакхехьарча судо тIаэцанзар Вашингтона диъ даькъах кхаьннел дукхагIа Iаьржа нах бахача балха нах дIайийбеча лелаеча дискриминацена енна иск. Цу шера декабрь бетта дIаяьккхар Техас штате расови дискриминаци лаьгIаяра хьалхагIа яь хинна решени. 1977 шера январе Вашингтона массехк «кIайча» пригорода Iаьдалаша негритянски къечарна нах чу баха комплексаш хьал ца яйтача США Лакхехьарча суда «Закона духьале еш» хIама кораданзар. Цунна тIехьа (ший хана школашкара расови сегрегаци «конституционни йоацаш» лийрхIача) судо дIаьяьккхар Индианаполисерча (штат Индиан) школашка кIайча а Iаьржача а бераша цхьана дешара оттаяь план.

США кагийча къамаш дискриминаци лелаяр, вIалла ла йиш йоацаш негрий, индейций, пуэрториканций бокъо йоацаш хилар Iаьдалгара хьадоагIаш хилара хаьдда ше духьала хилар хьакхайкадир вовзаш волча американски йоазонхочо Джеймс Болдуина. Мехка президентага ше яздаьча письмо тIа цо дагадохийтар харц тешалагIа юкъера лаьрхIача 282 шу суд яьча «уилмингтонски иттие» — нийс негрои цхьан кIейча кхалсаго даьр школашкарча расистски порядкашта уж духьал хилар бахьан долаш хилар. «Сов а дукха ба вай, — язду цо, — набахтенашка, сов а дукха ба моцал Iоашараш, сов а дукха ба къайла латтача наIара хIама еттаи латтараш».

Цудухьа да из, Америке гаьнна хьалха хинна вахар гойташ дале а, «Овлаш» яхача телефильма лувкхеро санна таханарча ВIашагIкхийттача Штаташка зов эккхийтар. Цо корзагIбахаб расисташи уж ткъама кIал лоаттабераши. Цо керда низ лу шоай граждански бокъонаш бахьан долаш къовсам лоаттабеча США неграшка болча наха.

А. ВОРОНИН, В. БАЙДАШИН, (ТАСС корреспонденташ).
Нью-Йорк.

Социалистически мехкашкара хоамаш

ӀИЛМАХОША — ХАЛКЪА БОАХАМА

Аьшка руда чугӀолла дӀаахийта йиллача бӀаь километр таргга йӀаьхача трубопроводо вӀашагӀа йийзай халкъа Корея Ӏаьржача металлурге йоккха база — Яхонджински заводи лаьттах йоаллача бедала запасаш массехк миллиард тонн а йолаш йола Мусански рудники.

Цу трубопровода халкъа боахам дегӀабоалабара боккхача лоархӀаме долча республика Ӏилмахой вокх балхашта юкъе цӀи яьккхар ше соца къамаьл деча хана КНДР Ӏилмай Академе президента Ким Ын Сама. Цо белгалдаьккхар, Корея Къахьегама парте, цун Центральни Комитето, Ӏилма-тохкама балхий хьадда лостамаш шоаш белгалдеча хана, Ӏилмахой чӀоаггӀа теркон йоакхош хилар.

— Ӏилмай Академи, — аьлар Ким Ын Сама, — ткъаь пхиъ шу хьалхагӀа вӀашагӀъеллай. Цу хана дунна юкъеяхар бархӀ Ӏилма-тохкама институт. ХӀанз академе системе 60 я уж. Шоай хьадда доӀ Ӏилмахоша ца оалаш, хетаргахьа, цхьаь цаӀ дакъа дац халкъа боахаме. Цар хьинаре дакъа лоац аьшка рудай, сийрда бесаш долчен наггахьа мара ца корадечен металлий, кӀора, химически промышленноста эшача бедала перспективни запасаш хьагучайоахача, халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошта чоалхане машинаш хьадага а лувдаш кийчъеча.

Беркате болх бу химикаша. Царна карагӀдаьннараш — винилон — чӀоагӀа искусственни хьоаса хьабара технологи, массехк тайпара минеральни удобренеш.

Мехка экономика лоархӀамегӀча доакъоех цаӀ хила а хиннаб, хӀанз а ба юрта боахам. Укхаза къаьстта дика ховлу Ӏилмахоша лоаца дакъа. Къахьегама овсарле лакхъеча доккха дакъа лаьцад, белггала аьлча, академе президент ше а юкъе волаш болча Ӏилмахоша — машинашъераша. Масала, тахан республикерча хӀара юртбоахама кооперативага юкъера лаьрхӀача 20 трактор кхоач.

Ким Ын Сама дукха дийцар къаман Ӏилма дегӀадоаладара гӀулакха социалистически мехкий Ӏилмахошта карагӀдаьнна эггара дикагӀа долча хӀамаехи цар опытахи пайда эцар лоархӀаме хиларах. Цо белгалбаькхар СССР Ӏилмай Академеца цхьана леладеча гӀулакхий лоархӀам. Къестадеш дола дешаш проблемаши даим дукхагӀа хул. Масала, дукха ха йоацаш советски специалисташа новкъостал дир Пхеньянера космически объекташка хьежа станци кийчъе. Из шин оагӀорахьара цхьана леладеча Ӏилман гӀулакхий керда дакъа да.

— Укх шера тха безам ба, — йоах сога Ким Ын Сама, — укх гарггарча шин шера корейски советски академешта юкъе цхьана леладергдолча гӀулакхий плана кулгаш яде. Тха мехка чӀоагӀа хьашт долаш я йоккхий металлургически пийшкаш хьаяра даькъера, электронно-вычислительни техника даькъера, красителаш хьаяра даькъера советски опыт.

— Тхо гӀаддут, — аьлар академика Ким Ын Сама шии къамаьл чакхдоалаш,— КПСС кулгалце иттлагӀча пятилетка задаиеш кхоачашъеча доккхий хӀамаш карагӀдувлача советски наха доахана толамаша. Тхона деза хет вай мехкий халкъашта юкъера доттагӀали цхьана леладу гӀулакхаши. Корейски халкъо советски наха, дунен тӀа эггара хьалхарча социализма мехка Ӏилмахошта баркал оал. Даьхе машара наькъаца бӀарча цаӀ а йолаш вӀашагӀтохар духьа оаха лоаттабу къовсам хьаллацарах.

А. ДЕНИСОВИЧ,
АПН соб. корр.

Пхеньян.

САЛЛАРАШ ЛЕЛАДЕРИЙ — ЙОАКХО

Вай республика просвещене министерствас чӀоагӀа йоакхо ю дуккхача школашка чилла боаккха, салларш леладеш йола дешархой производственни бригадаш вӀашагӀйоххара. Уж дешархоша леладу школай производственни помещенешка а шоай цӀагӀа а.

ХӀара шера из маьхала гӀулакх дӀахьош хул 1500—1800 саг. Колхозаштен совхозаштен чилла бедал дӀаялара задаиеш кхоачашъяра доккха новкъостал ду цу дешархоша. Дешархой низаца шера хьалкхедеча вӀанаша лу 140 — 160 центнер бедал. Республико дӀалуча чиллага диллача из хул 50—60 процент.

Къаьстта дика дӀаоттабаьб из болх Бахадов Рамзана кулгалдеча Урус-Мартановски района № 2 йолча школе. ДӀадахача шера цу школерча бригадо салларш дӀаийдеча пункте кхоачабир 183 килограмм тӀехдика чилла. Из болх кхоачашбаьраш ба цу школа 7—8—9 классашкара дешархой.

«Къоначa салларш леладерий» конкурсе дакъа а лоацаш массехк шера, городий а юртий а школашта юкъе хьалхара моттиг лелаеш яр Гудермесски района Суворов-Юртовски юкъерча школа бригада. Дуккха маьхера совгӀаташ: радиола, радиоприемник, фотоаппарат, кхыдараш тийлар царна.

Цу школе хьалха болх беш хинна директор нов. Абдулаев дӀавахача телхар салларш леладерий бригада болх. Хьалха 500—600 килограмм дӀалуш хиннача хӀанз дӀалу продукци 100—150 килограммага кхоачаш кӀезигъелар.

ДӀадахача дешара шера новкъост Абдулаев Шалински района № 7 йолча школе хьожавир директоралла. Цу юкъа районе хьалхара моттиг яьккхар цо кулгалдеча школерча салларш леладерий бригадо. Цу гӀулакхо хьахьокх лерттӀа кулгалдича берий хьинар совдоалилга.

Боккха пайда бу салларш леладаро берий къахьегамцара безам совбаккхара. ХӀаьта бедал дӀачуяларах луш дола ахча сакъердаме экскурсеш еча, школана эша инвентарь Ӏалашъеча дӀадахийта йиш я.

Теша дог доагӀа шалински школьникаша шоай директораца нов. Абдулаевца укх шера кхы а боккхагӀа толам боаккхаргхиларах, цу гӀулакха просвещене министерствас царна новкъостал дергхиларах.

Сунженски района массайолча школашка йолаш я салларш леладара эша доакъара база. Хьалхарча шерашка дуккхача школаша уж лела а дора. Бакъда, хӀанз салларш леладара болх дӀахьош Нестеровски юкъера школа мара яц. ДӀадахача шера 445 килограмм чилла дӀачу а бенна цар ийцар ши эзар совгӀа сом.

Цу школа директора Шаповалова даьча лоархӀамаша хьахьекхар гаьнна хьунагӀа а ухаш гӀонаш гулдар бераштa хала а, пайда кӀезигагӀа луш а гӀулакх хилар. Колхозаца дага а ваьнна юрта юххе цхи гектар лаьттан тӀа гибридни гаьнаш дӀайогӀа лаьрхӀад цо дешархой низаца. Ховш ма-хиллара, гаьнашта Ӏунаш дарца а, салларш леладарца а совбаргба дешархой кхетам, цар къахьегамцара безам. Хетаргахьа просвещене министерствас хьаллоацаргда нестеровски дешархой дика гӀулакх, цар опыт кхыча школашта дӀа а йовзийтаргъя.

Шелковски района Каргалински юкъерча школе а да дукха дика гӀулакхаш. Цу школа директора новкъоста Леонтьевске кулгалца дешархоша Ӏалашду «Красный пахарь» яхача колхозе мел леладеча салларашта лаьрхӀа доакъар. Иштта новкъостал ду «Путь к коммунизму» яхача колхоза Дубовской школа дешархоша а. Цу тайппара дешархоша новкъостал дарах вай республике эггара хьалха латт из колхоз чилла баккхара.

Ножай-Юртовски района Мескетински юкъерча школа дешархоша баькха чилла 121 килограмм ба. Цунах паччахьалкхено школана делар 613 сом. Ножай-Юртовски района еррига кхыча школаша бенабац иззал чилла.

Районашкарча халкъа дешара отделаша райисполкомашца цхьана йоакхо е еза республика дикагӀа йолча школай опыт шоай балха юкъейоалаяра. Салларш дукхагӀа мел леладу совбаргба тӀабоагӀа пайда, хӀаьта паччахьалкхен промышленноста чӀоагӀа эша чилла дукхагӀа хургба.

К. ЗУРАБОВ,
салларш леладара республиканск контора керттера агроном.

Спорта хоамаш

ФУТБОЛ

13-ча апреле итт городе хиннача вӀашагӀкхетараша хьайийллар «А» класса хьалхарча лиге СССР футболах хьалхе яккхара яхьаш. Цу дийнахьа Грознера «Терек» Дона тӀарча Ростове ловзаш хилар моттигерча СКА яхача командаца. Из вӀашагӀкхетар счет 1:1 а йолаш цхьаккха командас совле ца йоаккхаш чакхдаьлар.

ХӀаьта кхыйола матчаш иштта чакхъяьннай: «Пахтакор» (Ташкент) — «Уралмаш» (Свердловск) — 4:0, «Торпедо» (Кутаиси) — «Рубин» (Казань) — 2:0, «Спартак» (Орджоникидзе) — «Таврия» (Симферополь) — 0:1, «Спартак» (Иваново-Франковск) — «Спартак» (Москва) — 0:1, «Кривбасс» (Кривой Рог) — «Динамо» (Минск) — 1:4, «Металлург» (Запорожье) — «Динамо» (Ленинград) — 1:1, «Памир» (Душанбе) — «Кузбасс» (Кемерово) — 1:3, «Строитель» (Ашхабад)—«Звезда» (Пермь) — 1:0, «Нистру» (Кишинев)—«Шинник» (Ярославль) — 0:0.

ШАШКАШ

Вурийтта саг ва эрсий шашкех Нохч-ГӀалгӀайчен хьалхе яккхара яхьашка дакъа лоацаш. Республика чемпионате А. Докпхаев, О. Нелепин, В. Демченко, Н. Куняькин санна болча ветеранашца цхьана дакъа лоацаш ба дукха кагирхой а. Царех ба А. Халилов, Р. Кураев, Б. Татиев, С. Чагаев, кхыбараш.

ХӀанз чемпионат ахалел совгӀа никъ баь яьннaчул тӀехьагӀа белгалбаьннаб спортивни говзала кхычарел тӀехбола шашисташ. Итт тур чакхъяьначул тӀехьагӀа хьалхарча моттиге ва 20 очко яьккха В. Хайтаев («Урожай»). Цул ах очко кӀезигагӀа мара яьккхаяц спартаковца А. Докпаева. Турнирни таблице царна тӀехьа боагӀа М. Ибриев, В. Демченко, О. Нелепин.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

ТАДЖИКСКИ ССР. Вахша атагӀа бӀаьсти яьнай.

В. СТЕЧЕНЦЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

ТОРГОВЛЕ КЪАЬНАГӀА ЙОЛА БОЛХЛО

«Грознефтеоргсинтез» ОРС-а № 11 йолча, химикаштеи цар дезалаштеи гӀулакх деча, Грознерча черноречески тика тӀа эӀамагӀа йола продавец йолаш болх бе йолаелар йоӀ Леокадия Михайловна Мазко. ХӀанз ткъо шу даьннад цу тика чу цо болх бу.

ДӀаихай ханаш, цунца цхьана ший болх дика бовза гӀерташ Ӏомалуш, балха тӀа лакхлуш хьаенай Мазко а. Цо заочно дийша йоакк кооперативни техникум. Кхоачаш а тӀехкхоачаш а ю тика коллективо товарооборота планаш.

Планаш кхоачашъелга керттердар лархӀац тика директора заместитель йолча Мазкос. Цунна хетачох, керттердар-м наха лерттӀа гӀулакх дар, царна тоам бар, гӀулакхаца хилар да. Из дика карагӀдоал цунна шийна. Ткъаь шера цхьан тика чу болх беш нах цунна раьза ца хинна моттиг нийсъеннаяц. Цу шерашка дукха сийлен грамоташ, ахчан премеш луш белгалъяьккха хинай Леокадия Михайловна, «Советски торговле отличник» яха цӀи лелаю цо.

Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна яхье яьнай тика коллектив наха лерттӀа гӀулакх дара.

С. ВОРОНИН.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) Л. М. Мазко, продавецаш — Е. Ф. Верещагина, М. С. Покусаева.

Н. КОБИАШВИЛЕ сурт.

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

ХЬОНК

БӀаьсти массарел хьалхагӀа хьабоал хьонк. Геттара дуккхача хьалхарча хана деиз наха бовзаш а наха буаш а ба из. ХӀаьта а кхыметтел хӀанз а кӀезига хургба хьонк акха тӀабаьнна хох болга ховш бола нах.

Цун чам эггара хьалха байзаб лоаман аренашка лелаш хиннача афгански, ирански, туркменски гӀоккхазаштеи чарахьаштеи. Цунца дарба деш хиннад цар. Шин тайпа ба хьонк. Царех цаӀ ба — победни яхаш, хӀаьта вож — чана хьонк яхаш. Чана хьонк тӀабоал СССР-а Европейски даькъа малхбузехьарча районашка, Прибалтике, Карпаташка, Полесье, Тульски областе, Молдаве, Кавказе. Из тӀабоал Ӏийнерча моттигашка.

Победни е колба оалаш бар тӀабоал СибарегӀа, Дальни Востоке, Башкире, Урале. Из тӀабоал сийрдагӀа йолча моттигашка, хьуна йистошка, хьунашта юкъерча цонашка.

Цу шинна а хьонка саьмарсьkха яр санна хьадж я. хӀана аьлча царех доал эфирни даьтта. Саго хьонк биаьб геттара хьалха дӀаяхача замалахьа а.

Бийда е маринованни хьонк чӀоагӀа чам болаш хул, саьмарсаькха хьадж а йоагӀаш. Цхьабакъда хьонках саьмарсаькхах санна багара во хьадж ягӀац.

Наха чов Ӏайнача, цӀолакаш яьннача дарба деш хиннад хьонках даьккха хий а тохаш. Бакъда хьонка кхыйола свойстваш, цунах боала пайда бовзаш массавар а хиннавац. Ӏилмахоишта гучадаьннад хьонках фитонцидаш яха цхьа хӀама йоаллаш хилар. Техкача гучадаьлар фитонцидаша стафилококкаш, стептококкаш, туберкулезни бацилла яхараш санна йола микробаш. цена лазар хьедеш йола, дӀайхача лазара, холера, кхычар микробаш йоаеш хилар.

ХӀанз чӀоагӀа опыташ яьчул тӀехьагӀа, медицине хьонках кийчъеш я цхьайола молхаш: маркхалаш, мазаш. Хьонках даьккха хий дарбане да ченна, дега лазар, гипертони, атеросклероз хиннача наха дарба дара, хӀаьта иштта лямблеши грибкови лазари хиннараштa а Хьонк чӀоагӀа дика ба ченна нӀаний, цынга хулача наха а.

Хьонкацара кораяьй «С» яха витамин, цудухьа хьонк чӀоагӀа могабу долашта лазар хиннача наха. Хьонках вазелина тӀа кийчбаь маркхал чӀоагӀа дика хул нӀод Ӏайна човнаш, трофически дестамаш хиннача наха.

Хьонк кийчбу кхеккабий а консерваш йий а. Хьонк буъ бийда болаш а.

Укх тӀехьарча шерашка Грозне бахача дуккхача наха хьонка консерваш ю. Хьонк цӀенбе хала хул, цунца атта лаьтта дус. Цу лаьттанца хила тарлу ботулизма микробаш. Уж чӀоагӀа кхераме я сага унахцӀенонна. Уж микробаш ях кислород чуккача йиш йоацача герметически къайлача банкашка, нагахьа санна банкашта кхоачам хиллал стерилизаци яь еце, кхоачам хиллал тух теха деце, уксус теха деце. Цунах хьахила тарлу дохьаж. Из чӀоагӀа сага кхераме да. ДукхагӀча даькъе саг вувш а да. Цудухьа хьонк е бийда е кхеккабаь биача бакъахьа ба.

Н. ПЫХАЛОВА,
республикански санэпидстанце лор.

Мишта хьахилар вариант

«Вариант кхоллар» — иштта корта а болаш да ер шу долалуш «физкультурен спорти» яхача московски издательства араийца советски гроссмейстера Полугаевский Лева яздаь книжка.

Л. Полугаевский — массехказза СССР чемпион, дунен юкъерча дуккхача турнирашка хьалхе яьккхар. ДӀадахача шера Маниле (Филиппине) хиннача зонашта юкъерча шахматни турнире котбаьннарех цаӀ хинна дӀаэттар гроссмейстер. Цул тӀехьагӀа кхы а боккхагӀа толам баьккхар дунен хьалхе къувсаш дукха ха йоацаш хиннача четвертьфинальни матче Люцерне (Швейцари) бразильцаца Эврике Мекингаца ловзаш.

«Вариант кхоллар» яхача ший книжка тӀа Полугаевске дувц шахматни парте этапаш тахкара методаш, шийца ловзар малав хайча еча кийчонах, чакхъяланза йисача партеня еча анализах. Къаьстта доашх цо шахматни меттаца «Полугаевске вариант» аьнна цӀи дӀайаха сицилиански защита цхьа дакъа.

Книжка дешахьалхале язъьча, дунен экс-чемпиона Таль Михаила белгалдаьккхад «Вариант кхоллар» яха книжка цӀи хезача гроссмейстера парадни къамаьл а доацаш, цо ший дешархой шахматиста балха кабинете бутилга.

МоллагӀа парти, ховш маьхиллара дебютаца дӀайолаю. Тайп-тайпарча рангех долча къовсамашка дика толамаш а доахаш дакъа лоацача гроссмейстера Полугаевске книжка хьалхара дакъа хетаду ший цхьан дебюта тӀа беча балха. М. Тале, ма-аллара, беррига шахматисташ оарцагӀа баьннаб из харцвара, бакъда, из цар вӀашттехьа-м далац.

Книжка тӀа ходам боллаш яьшкай «Полугаевске вариант» юкъе йола дукха партеш. Шахматни законах доацаш (Ӏаьржа яраш защита е езаш хул) Ӏаьржача фигураша низ бу кӀайчарна. Нагахьа санна кӀай фигураш хьатӀа ца гӀоьте, шоаш дӀатӀагӀорта кийча йолга дӀахьокх. Эггара хьалха из вариант гучаяьлар 1959 шера СССР XXVI чемпионат йолаш А. Никитинца ловзаш. Дукха хала минуташ йоае, йӀаьха уйлаш е, дукха халонаш ла йийзар Полугаевске ший вариант яха йиш йолга хайта гӀерташ.

Кердадар лахара истори сакъердаме хинна ца Ӏеш, саг Ӏомавеш а да. Цудухьа ший тайпара мах болаш а ший цхьа оагӀув болаш а да «Вариант кхоллар» яха Полугаевский Лева яздаь книжка.

Андрей ОЛЕНИН,
АПН корреспондент.

Тахани кхоанеи хургда

16-ча АПРЕЛЕ

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 9.00. Парк. Советски композиторий иллей радиоконцерт. 11.00. Урус-Мартан яхача юрта концерт оттандергда культура Двореца художественни самодеятельноста доакъошхоша. 14.00. Библиотека. «Ленин, Октябрь, бераш» яха беседа хургья книжкай выставкана юхе. 17.00. А. Каневске «ВорхӀ Робинзон» яхача пьесах халкъа драматически театро оттаь спектакль. 18.00. Лекционни зал. Болх беш хургья «Кругозор» яха кагирхой клуб. 19.00. Кагирхой салаӀара сайре.

Н. К. Крупская цӀерагӀа культура Дворец. 18.00. Мордовски АССР-ах йола беседа. [illegible]

[illegible] культура ЦӀа. 11.00. — 11.40. Художественни самодеятельноста коммунистически субботника хетадаь цехашкара концерташ. 17.30. Коммунистически субботника хетадаь концерт.

Пролетбата цӀерагӀа культура ЦӀа. 9.00. Советски композиторий произведеней радиоконцерт. 12.00. Духовой оркестра концерт. 17.00. «Вай наьна мохк» яха библиографически обзор. 17.30. «Орбита» яхача кинолекторе документальни кинофильмаш гойтаргда.

17-ча АПРЕЛЕ

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 9.30. «Заманхо» яха кинотеатр. «Ленин дег чу волаш» яха кинофестиваль. [illegible]

[illegible] культура Дворец. 19.00. Кагирхой салаӀара сайре. «Сигала бесса экспресс» яхача вокально-инструментальни ансамбла концерт.

Химикий культура Дворец. 9.00. Шахматни клуба йийлла урок. 10.00. «Вай девиз — доттагӀал» яха берашта лаьрхӀа беседа. 11.00. «Даьй-мехка гӀолла» яха кинопанорама. 12.00. Спортивни ловзараш. 17.00. Вокально-инструментальни ансамбла концерт. 18.00. «Советски патриот» яха кинокердадараш.

«Красный молот» завода культура ЦӀа. 10.00. Болх беш хургья «Объектив» яха фотоклуб. 12.00. Болх беш хургда «Космонавт» яха берий кинотеатр. 17.30 «ИттлагӀча пятилетка шерашка г. Грозный дӀахаара перспективаш» яха беседа.

Пролетбата цӀерагӀа культура ЦӀа. 11.00. Болх беш хургда «Чебурашка» яха берий кинотеатр. 17.00. Документальни фильмаш гойтаргда.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

1977—1978 ДЕШАРА ШЕРА НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН УНИВЕРСИТЕТЕ СТУДЕНТАШ ДӀАЭЦ

производстве болх беше заочни отделене укх специальностех: эрсий мотти литературен; эрсий мотти литературен, нохчий мотти литературен; эрсий мотти литературен гӀалгӀай мотти литературен; истори; математика; биологи; географи.

(ДЕША ВАГӀА ХА 6 ШУ)

«Бухгалтерски учет» яхача специальностагӀа:

а) промышленностера бухгалтерски учет; б) юрта боахамера бухгалтерски учет.

(ДЕША ВАГӀА ХА 5 ШУ)

Деша дӀаотташ юкъерча школа боарамагӀа дӀаяла еза укх предметех экзаменаш:

«Эрсий меттеи литератураи» специальностагӀа — эрсий мотти литературен (письменно а устно а), СССР истори (устно), доазол дехьара мотт (устно);

«Эрсий меттеи литератураи, нохчий меттеи литератураи» специальностагӀа: эрсий мотти литературен (письменно), нохчий мотти литературен (письменно а, устно а), СССР истори (устно).

«История» яхача специальностагӀа: СССР истори (устно), эрсий мотти литературен (письменно а устно а), доазол дехьара мотт (устно);

«Математика» яхача специальностагӀа: математика (письменно а устно а), физика (устно), эрсий мотти литературен (письменно).

«География» яхача специальностагӀа: географи (устно), СССР истори (устно), математика (устно), эрсий мотти литературен (письменно);

«Биология» яхача специальностагӀа: биологи (устно), хими (устно), математика (устно), эрсий мотти литературен (письменно).

«Бухгалтерски учет» яхача специальностагӀа: эрсий мотти литературен (письменно), математика (письменно), СССР истори (устно), географи (устно).

Экзаменашта дӀатӀавитачоа цо болх беча моттиге 15 календарни ди алапи а доацаш кхы тӀа отпуск лу.

Заявленеш язъю университета ректора цӀерагӀа (хьакхаьчача язъю).

Заявленеца хила деза укх тайпара документаш:

Юкъера дешар дешарах дола документ (подлинник);

Вузе деша оттара сиха характеристика-рекомендаци;

Медицински справка (№ 286 йола форма);

Къахьегама книжка тӀара (болх беш болчарна) хьайица предприяте е учреждене администраце кулгаш яздаь а печать оттаь а йола выписка.

Ялхъ фотокарточка (3х4 размер йолаш).

Советски Эскара мугӀарашка гӀулакх даь баьнна запасе бахачар цул совгӀа военкоматера справка, е печать а теха кулг яздаь йола Советски Эскаре гӀулакх деш хинна хилар бакъдеш йола военни билета выписка а хьачуяла еза.

Деша отта венар декхарийла ва университете хьакхаьчача паспорт, военни билет е приписной тешал хьахьокха.

ДӀАЭЦАРА ПОРЯДОК

Деша дӀачуводаш дӀалуш йола экзаменаш шин потокагӀа лу.

Хьалхарча потоке заявленеш дӀаэц 20 апреле денз 31 мае кхаччалца. Экзаменаш дӀаэц специальностегӀа: истори, биологи, географи, бухгалтерски учет 1 июне денз 20 июне кхаччалца.

СпециальностегӀа: математика: эрсий мотти литературен; эрсий мотти литературен, нохчий мотти литературен; эрсий мотти литературен, гӀалгӀай мотти литературен экзаменаш дӀаэц 11 июне денз 25 июне кхаччалца.

ШоллагӀча потоке заявленеш дӀаэц 1 июле денз 31 августага кхаччалца, ерригача специальностегӀа экзаменаш дӀаэц 1 сентябре денз 10 сентябре кхаччалца.

Студенталла дӀаэц 11 сентябре денз 20 сентябре кхаччалца.

Документаш хьадахкийта а ца кхетар хатта а деза укх адресагӀа: 364907, г. Грозный, А. Шерипова улица, 32, приемни комисси.

УНИВЕРСИТЕТА РЕКТОРАТ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 апрель

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Ӏуйранара гимнастика. 9.30 — «АБВГДейка». 10.00 — Дай-ноаной, шоана» 10.30 — «Ӏуйранара почта» яха музыкальни программа. 11.00 — ДикагӀа дола товараш — дукхагӀа. 11.30 — «Художникех дола дувцараш». РСФСР халкъа художник Ю. Кугач. 12.00 — Шевченко цӀерагӀча операи балетеи Киевски театра балета солистий концерт. Киевера передача. 13.00 — «Субботника дневник». 13.10—Советски поэтий стихаш. 13.35 — Шуберта произведенеш кхоачашъю Дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреаташа Бахчиевси Сорокинеи. 13.45 — «Воккха саг Хоттабыч» яха художественни фильм. 15.45—«Субботника дневник». 15.45—«УнахцӀено» яха Ӏилман-популярни программа. Передачана юкъе дакъа лоацаш ва СССР унахцӀено лораяра министр, академик Петровский. Передача дӀахьу лора Белянчиковас. 16.30 — «Дюймовочка» яха мультфильм. 17.00 — «БӀаргагушдар — теша хаддар». Передача дӀахьу профессора Капица. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» яхача Центральни стадиона трансляци. Перерывах — «Спортлото» тираж. 19.45 — «Ираз дола рейс» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Ленински комсомола совгӀата лауреатий концерт. Йистедаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кагирхошта йола программа. 18.30 — «Эггара бӀайхагӀа бола бутт» яха художественни фильм. Хьалхара сери. 21.30 — Нохч-ГӀалгӀайчу ленински субботник. Спецвыпуск: 21.45. — Шеча субботa доакъашхошта дола концерт.

17 апрель

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Ӏуйранара гимнастика. 9.30 — «Гу[illegible] бетта сахьат» 10.00 — «Советски Союза гӀулакх деш ва». 11.00 — Советски поэтий стихаш [illegible] московски дешархоша. 11.45 — «Дерриге хаа лов сона». Киножурнал. 12.00 — «Музыкальни [illegible]». Передача дӀахьу Беляевас. 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — [illegible] а наькъа этапаш. «Депал [illegible] ворхӀ» яха художественни фильм. 15.15 — Шун письмоех йола музыкальни программа. 16.00 — «[illegible] халкъашта юкъера панорама». [illegible] — «Илли-77». 17.00 — «Кино[illegible] бархой клуб». 18.00 — Фигурни [illegible] дӀахьокхаш йола выступлени. Ленина цӀерагӀча Центральни стадиона спорта Двореца трансляци. ПерерывагӀа — кердадараш. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Театрах дола дувцараш». Передача дӀахьу Абалкина. 22.[illegible] Вивальди произведенешцара концерт. ДӀалокх къьнарчеи [illegible] зарчеи иллей оркестро. Дирижер РСФСР искусства заслуженни деятель Серов. Ленинградера передача. Йистедаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

15.00 — «Халкъа рузкъа [illegible] тӀа». Нохч-ГӀалгӀай АССР чухьарча гӀулакхий министерства пожарни охрана начальника Свекольникова выступлени. 15.15 — «0—1». Пожарни дружинай къоначa доттагӀий отрядий телевизионни конкурс. 15.55 — «Бераш» яха телевизионни фильм. 16.20 — Концерт. 17.20 — «СССР вежарий республикай деноли». Мордовски АССР. «Скульптор Эрзя» яха документальни фильм 17.40—«Эггара бӀайхагӀа бола бутт» яха художественни фильм. ШоллагӀа сери.

РАДИО

16 апрель.

6.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 6.45 — Ховмаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Валха спецовка тӀайийхача дезача дийнахьа. (эрсий меттала). 14.30 — «Баркал шоана, нах» яха литературни передача (эрсий меттала) 15.00 — Концерт (эрсий меттала). 15.40 — «Самукъанерча талгӀе тӀа» яха радиокомпозици (гӀалгӀай меттала). 16.00 — Ерригсоюзни коммунистически субботника хетаяь спецвыпускаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала). 16.30 — Коммунистически субботника доакъашхой, шоана дола концерт (нохчий меттала).

17 апрель.

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.25 — Ховмаш. 7.35 — Ашараш 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 11.30 — «СалоӀа минуташ» яха литературно-музыкальни композици (нохчий меттала). 11.50 — Ашараш. 15.15 — «Ше сийгаш» яха пионерашта дешархоштеи йола передача (гӀалгӀай меттала). 15.45 — КӀирандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала). 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 18.30 — Иллеца доттагӀал даваштa дола концерт (гӀалгӀай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике йоалле [illegible] йолаш, цхьайола моттигашка [illegible] йолаш, [illegible] секунде 3—7 метр чӀоагӀа [illegible] секунде 5—10 метр чӀоагӀа [illegible] Грозне 8—10 градус [illegible]

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культурани отделе — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05093. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2557.